

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ZNALECKÉ POSUDKY V SOUDNÍ PRAXI SE
ZAMĚŘENÍM NA DUŠEVNÍ PORUCHY A JEJICH
VZTAH K TRESTNÉ ČINNOSTI LICHVY**

Autor práce: Michaela Urbánková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2026

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Michaela Urbánková, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Znalecké posudky v soudní praxi se zaměřením na duševní poruchy a jejich vztah k trestné činnosti lichvy

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Expert Opinions in Judicial Practice with a Focus on Mental Disorders and Their Relation to the Crime of Usury

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2025

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce je zkoumat význam znaleckých posudků při posuzování duševních poruch v soudní praxi, se zvláštním důrazem na problematiku lichvářských půjček a ochrany zranitelných osob. Vedlejším cílem bakalářské práce je zformulovat doporučení pro praxi, zejména v oblasti metodické transparentnosti, etiky a prevence střetu zájmů při vypracovávání znaleckých posudků.

Student: Michaela Urbánková, DiS.	18. 10. 2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	18. 10. 2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	11. 11. 2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	11. 12. 2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	1. 2. 2026 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanovi Svatošovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

URBÁNKOVÁ, M. *Znalecké posudky v soudní praxi se zaměřením na duševní poruchy a jejich vztah k trestné činnosti lichvy: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 57 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: znalecký posudek, duševní porucha, lichva, rozumová slabost, tíseň, psychiatrie, psychologie, trestní řízení, civilní řízení

Bakalářská práce se zabývá rolí a významem znaleckých posudků při posuzování duševního stavu osob v soudní praxi se zvláštním zaměřením na případy související s lichvářskými praktikami. Teoretická část práce vymezuje právní rámec znalecké činnosti v České republice, postavení znalce v trestním a civilním řízení a specifika psychiatrických a psychologických posudků při hodnocení duševního stavu, rozumové slabosti či schopnosti právně jednat. Pozornost je věnována rovněž metodickým limitům znaleckého dokazování a rozdílnému významu, který mohou mít závěry znalce v jednotlivých typech soudního řízení. Praktická část práce je zpracována formou kazuistiky konkrétního případu z praxe Policie České republiky, v němž byl tentýž znalecký posudek využit paralelně v trestním i civilním řízení. Příklad názorně ukazuje, že závěry znalce mohou mít v různých procesních kontextech odlišnou důkazní váhu a vést k rozdílným právním následkům. Práce poukazuje na limity přenositelnosti znaleckých závěrů mezi civilním a trestním řízením a zdůrazňuje nutnost jejich hodnocení vždy v návaznosti na účel konkrétního řízení a uplatněný důkazní standard. Závěrem jsou formulována doporučení směřující ke zkvalitnění práce se znaleckými posudky a k posílení ochrany osob, které mohou být v důsledku svého duševního stavu zranitelnější v majetkových vztazích.

ABSTRACT

URBÁNKOVÁ, M. *Expert Opinions in Judicial Practice with a Focus on Mental Disorders and Their Relation to the Crime of Usury: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 57 pp. Supervisor: Assoc. Prof. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: expert opinion, mental disorder, usury, intellectual disability, distress, psychiatry, psychology, criminal proceedings, civil proceedings

This bachelor's thesis examines the role and significance of expert opinions in assessing the mental state of individuals in judicial practice, with a particular focus on cases related to usurious practices. The theoretical part defines the legal framework of expert activity in the Czech Republic, the position of experts in criminal and civil proceedings, and the specific features of psychiatric and psychological expert opinions in the assessment of mental condition, diminished mental capacity, or the ability to perform legal acts. Attention is also paid to the methodological limits of expert evidence and to the differing importance that expert conclusions may have in various types of judicial proceedings. The practical part of the thesis is presented in the form of a case study based on a specific case from the practice of the Police of the Czech Republic, in which the same psychiatric expert opinion was used concurrently in criminal and civil proceedings. The case clearly demonstrates that expert conclusions may have different evidentiary weight in different procedural contexts and may lead to divergent legal outcomes. The thesis highlights the limits of transferring expert conclusions between civil and criminal proceedings and emphasizes the necessity of assessing expert opinions in relation to the purpose of the specific proceedings and the applicable standard of proof. In conclusion, the thesis formulates recommendations aimed at improving work with expert opinions and strengthening the protection of individuals who may be more vulnerable in property relations due to their mental condition.

Obsah

Úvod.....	9
1. Cíl a metodika bakalářské práce	11
2. Znalecká činnost v soudní praxi.....	13
2.1 Znalec a jeho postavení v soudním řízení	13
2.1.1 Znalec v civilním řízení	14
2.1.2 Znalec v trestním řízení.....	15
2.2 Právní rámec znalecké činnosti v České republice	16
2.3 Odborné požadavky a kvalifikace znalců	18
2.4 Rizikové faktory znalecké praxe	19
3. Znalecké posudky v oboru psychiatrie a psychologie.....	21
3.1 Účel znaleckého posudku v psychiatrii a psychologii	21
3.1.1 Znalecký posudek v odvětví psychiatrie	21
3.1.2 Znalecký posudek v odvětví psychologie	22
3.2 Vady a nedostatky znaleckého posudku	23
3.3 Hodnocení znaleckého posudku v trestním řízení	25
4. Lichvářské praktiky a právní souvislosti.....	27
4.1 Právní vymezení lichvy v českém právním řádu	28
4.2 Psychologické a sociální aspekty lichvářských praktik	29
4.2.1 Osobnostní profil obětí.....	30
4.2.2 Osobnostní profil pachatelů	30
4.2.3 Zneužití závislostí a důvěry	31
5. Charakteristika zkoumaného případu.....	32
6. Role znaleckého posudku v civilním a trestním řízení	37
6.1 Znalecký posudek v civilním řízení	37
6.2 Znalecký posudek v trestním řízení	38
6.3 Srovnání důkazní role znaleckého posudku v obou řízeních.....	39
6.4 Zhodnocení důkazní síly znaleckého posudku.....	40

7.	Kazuistika – zhodnocení případu	41
7.1	Důkazní zjištění ve vztahu k oběma stranám	42
7.2	Shrnutí hlavních důvodů odlišných výsledků	42
7.3	Právní a forenzní závěry z případu.....	43
7.4	Vymezení kazuistiky v kontextu trestní politiky	44
8.	Diskuze – formulace doporučení pro praxi.....	45
8.1	Úloha znaleckého posudku v posuzované kauze	45
8.2	Odlišnosti civilního a trestního řízení v posuzované kauze	45
8.3	Limity znaleckého posudku v trestním řízení	46
8.3.1	Omezený vliv na prokazování subjektivní stránky trestného činu.....	46
8.3.2	Diagnostické závěry nelze vždy ztotožňovat s rozumovou slabostí.....	46
8.3.3	Potenciální střet zájmů při vypracování znaleckého posudku	46
8.4	Obtížnost prokazování trestného činu lichvy.....	47
8.5	Syntéza zjištění z kazuistiky	47
8.6	Doporučení pro praxi	48
8.6.1	Metodická kultivace práce se znaleckými posudky v trestním řízení.....	48
8.6.2	Posílení posuzování úvěruschopnosti v nebankovním sektoru.....	48
8.6.3	Opatrnost při hodnocení znaleckých posudků	49
8.6.4	Posílení meziooborové odborné spolupráce.....	49
8.6.5	Systematická osvěta a prevence vůči zranitelným skupinám	49
8.6.6	Potřeba zpřesnění legislativního rámce lichvy.....	50
8.6.7	Zohlednění kognitivních deficitů při posuzování svéprávnosti	50
	Závěr	51
	Seznam použitých zdrojů	54
	Přílohy	56

Úvod

Znalecké posudky představují v současné české soudní praxi jeden z klíčových důkazních prostředků. Soudy i orgány činné v trestním řízení k nim přistupují zejména v případech, kdy je třeba posoudit skutečnosti přesahující jejich vlastní odborné znalosti, typicky v oblasti medicíny, psychiatrie či psychologie. Závěry znalce mohou mít v těchto řízeních zásadní význam, neboť se podílejí na hodnocení otázek, jako je trestní odpovědnost osoby, její způsobilost k právnímu jednání, potřeba omezení svéprávnosti či poskytnutí zvýšené ochrany v soukromoprávních vztazích.

Téma této bakalářské práce je aktuální z několika důvodů. Zaprvé, v posledních letech došlo v České republice k významným změnám právní úpravy znalecké činnosti, které reagují na dlouhodobě kritizovanou nejednotnost, proměnlivou kvalitu znaleckých posudků a nedostatečný dohled nad výkonem znalecké profese. Ke dni 1. ledna 2026 nabyl účinnosti zákon č. 285/2025 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o znalcích“), přičemž cílem této právní úpravy je mimo jiné snížení administrativní zátěže a zpřehlednění výkonu znalecké činnosti. Zadruhé, v soudní i policejní praxi se stále častěji objevují situace, kdy jsou duševní poruchy, snížená intelektová úroveň či nízká finanční gramotnost osob zohledňovány při posuzování finančních a majetkových vztahů, typicky v souvislosti s nebankovními úvěry, lichevními smlouvami či jinými ekonomicky nevýhodnými právními jednáními. Zatřetí, rozdílný přístup civilních a trestních soudů ke stejným znaleckým závěrům otevírá otázku, do jaké míry je ochrana zranitelných osob v českém právním prostředí jednotná a předvídatelná.

Specifickým polem, v němž se tyto otázky koncentrují, je trestný čin lichvy. Jeho skutková podstata vyžaduje, aby soud posuzoval nejen ekonomické parametry smluvního vztahu (výši úroku, poplatky, zajištění), ale také osobnostní a psychický stav poškozeného – tedy zda se nacházel v tísní, zda trpěl rozumovou slabostí, nezkušeností, lehkomyšlností nebo rozrušením – a zda pachatel tento stav vědomě zneužil k získání hrubě nepřiměřeného majetkového prospěchu. Posouzení těchto okolností je v praxi zpravidla možné pouze za využití znaleckých posudků z oboru psychiatrie a psychologie. Právě zde se však projevuje citlivost a zároveň rizikovost znaleckého dokazování, neboť závěry znalce mohou být v jednotlivých procesních režimech hodnoceny odlišně. Zatímco v civilním řízení mohou postačovat k závěru o neplatnosti právního jednání či k

ochraně slabší smluvní strany, v trestním řízení však samy o sobě zpravidla nepostačují k naplnění požadavků kladených na prokázání trestní odpovědnosti.

Autorka práce vychází z vlastní profesní zkušenosti u Policie České republiky, kde se s problematikou znaleckých posudků v oblasti duševních poruch a hospodářské kriminality opakovaně setkává. Impulzem k volbě tématu byla konkrétní kauza, v níž byl znalecký posudek z oboru psychiatrie využit paralelně v civilním i trestním řízení. Zatímco v trestním řízení nebyly znalecké závěry shledány dostatečnými pro další procesní postup, v civilním řízení sehrál tentýž znalecký posudek významnou roli při ochraně poškozeného a při posouzení neplatnosti části smluvních ujednání. Odlišné procesní dopady stejných znaleckých závěrů vedly k potřebě tuto problematiku systematicky analyzovat a zasadit do širšího právního a odborného kontextu.

1. Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit význam znaleckých posudků při posuzování duševních poruch v soudní praxi, se zvláštním důrazem na problematiku lichvářských půjček a ochrany zranitelných osob. Za účelem naplnění hlavního cíle se bakalářská práce zaměřuje na analýzu významu znaleckých posudků při posuzování duševních poruch v soudní praxi, a to se zvláštním zaměřením na případy trestné činnosti lichvy a na ochranu zranitelných osob, jejichž snížená rozpoznávací či ovládací schopnost může být zneužita k dosažení nepřiměřeného majetkového prospěchu. Práce se soustředí na způsob, jakým znalecký posudek ovlivňuje rozhodovací proces soudů i orgánů činných v trestním řízení a jak se jeho význam proměňuje v závislosti na povaze řízení, právním kontextu, účelu dokazování a požadované míře důkazní jistoty. Cílem práce je rovněž vyhodnotit, do jaké míry může znalecký posudek sloužit jako dostatečný odborný podklad pro spravedlivé a materiálně správné rozhodnutí a jaké limity se v praxi objevují zejména při posuzování schopnosti osob právně jednat v situacích, kdy je přítomna duševní porucha, tíseň nebo jiná forma zranitelnosti.

Vedlejším cílem bakalářské práce je zformulovat doporučení pro praxi, zejména v oblasti metodické transparentnosti, etiky a prevence střetu zájmů při vypracovávání znaleckých posudků. Tato doporučení mají přispět ke zkvalitnění znalecké činnosti, posílení metodické transparentnosti, prevenci střetu zájmů a zvýšení využitelnosti znaleckých posudků jako důkazních prostředků v řízení, zejména v oblasti hospodářské kriminality a lichvy. Zvláštní důraz je kladen na kvalitu a preciznost zadání znaleckých otázek orgány činnými v trestním řízení, neboť správné a konkrétní vymezení otázek představuje zásadní předpoklad pro vznik posudku, který je odborný, srozumitelný a použitelný v dokazování.

Teoretická část využívá analyticko-deskriptivní metodu, jejímž prostřednictvím jsou zpracovány zejména právní předpisy a odborná literatura vztahující se k problematice znalecké činnosti, duševních poruch a trestného činu lichvy. Cílem je vytvořit teoretický rámec umožňující přesné vymezení klíčových pojmů, jako jsou duševní porucha, rozumová slabost, tíseň, posouzení svéprávnosti a současně zachytit širší právně-psychologické souvislosti, které v této oblasti vznikají.

Součástí teoretické části je také komparativní metoda, která umožňuje porovnání role znaleckého posudku v trestním a civilním řízení, zejména z hlediska odlišností v důkazní síle, požadavcích na kvalitu posudku, rozdílném hodnocení závěrů znalce

soudem a míře, do jaké znalecký posudek může či nemůže obstát jako hlavní důkaz. Komparace ukazuje, jak výrazně se mění procesní využitelnost posudku v závislosti na tom, zda jde o řízení sankční (trestní), nebo kompenzační (civilní).

Praktická část práce je založena na kazuistické metodě neboli případové studii, jenž vychází z konkrétního případu z praxe Policie České republiky, v němž sehrál znalecký posudek z oboru psychiatrie zásadní úlohu při posuzování, zda byly naplněny zákonné znaky trestného činu lichvy. Analýza hodnotí, jakým způsobem byl znalecký posudek využit a interpretován v trestním řízení, které bylo následně odloženo, a jak odlišnou roli sehrál totožný znalecký posudek v paralelně vedeném řízení civilním. Tento kontrast odhaluje nejen limity znaleckého dokazování, ale i rozdílnou informační potřebu obou typů řízení a rozdílné právní důsledky pro posuzovanou osobu i pachatele.

Zvolená metodika propojuje teoretické poznatky s reálnou aplikační praxí a umožňuje formulovat závěry, které mohou být přínosné pro odbornou veřejnost, a zejména pro orgány činné v trestním řízení, znalce a další odborníky zabývající se posuzováním duševního stavu v právním kontextu. Hlavním cílem metodologického přístupu je přispět k hlubšímu pochopení role znaleckého posudku při ochraně zranitelných osob, u nichž je riziko zneužití ze strany lichvářů či jiných pachatelů hospodářské kriminality zvýšené.

Veškeré osobní údaje fyzických osob, názvy právnických osob, místní a časové identifikátory byly v práci anonymizovány nebo zobecněny. Anonymizace byla provedena tak, aby nebylo možné identifikovat konkrétní osoby či subjekty, přičemž zůstal zachován odborný, metodický a analytický přínos práce. Jednotlivé subjekty byly v textu označeny neutrálními pojmy podle jejich procesního postavení; písmenné označení bylo použito pouze při jejich prvním uvedení.

2. Znalecká činnost v soudní praxi

Znalecká činnost představuje jeden z nejvýznamnějších nástrojů dokazování, bez něhož by soudní rozhodování ve složitějších kauzách nebylo možné. Soud se při svém rozhodování často setkává s otázkami, které přesahují rámec jeho odborných znalostí, a proto je nezbytné, aby do procesu vstoupil znalec – odborník v určitém oboru, jehož úkolem je podat kvalifikovaný posudek na skutečnosti, jež mají zásadní význam pro rozhodnutí ve věci. Význam znalce tak spočívá nejen v objasnění skutkových okolností, ale i v interpretaci odborných poznatků, které napomáhají soudům při hodnocení důkazů a při správném právním posouzení věci.

Znalecké dokazování má přitom nezastupitelné místo jak v trestním, tak v civilním řízení. Jeho úloha spočívá v poskytování odborných poznatků, které soudům umožňují pochopit složitější technické, medicínské, ekonomické či psychologické otázky. Význam znalce se však neomezuje pouze na samotné podání posudku – důležitá je i jeho odpovědnost, odbornost a nestrannost, které garantují věrohodnost znaleckého závěru. V praxi je tak znalecká činnost nedílnou součástí právního systému, jejímž prostřednictvím se propojuje svět práva s vědou a odbornou praxí.

Tato kapitola se zaměřuje na vymezení pojmu znalce, jeho postavení v soudním řízení, právní rámec znalecké činnosti, kvalifikační požadavky a etické aspekty výkonu znalecké profese a na způsob hodnocení znaleckých posudků ze strany soudů. Cílem je poskytnout teoretický přehled o systému znalecké činnosti v České republice a vytvořit východisko pro další kapitoly, které se již zaměří na specifické oblasti znaleckých posudků v psychiatrii, psychologii a při posuzování lichvářských praktik.

2.1 Znalec a jeho postavení v soudním řízení

Pojem „znalec“ má v české právní teorii i praxi dlouhodobě ustálené, avšak vícevrstevné vymezení. Masarykův naučný slovník z roku 1933 jej charakterizuje jako osobu odlišnou od soudu i stran řízení, která na základě svých odborných znalostí na příkaz soudu pozoruje určité skutečnosti a následně je odborně hodnotí. Tento pohled doplňuje judikatura Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „judikatura NS“), která označuje znalce za osobu, jež prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje

skutečnosti stanovené soudem a výsledky tohoto posouzení předkládá v podobě znaleckého posudku.¹

Podobné pojetí nabízí i Ottova všeobecná encyklopedie, kde je znalec popsán jako odborník v příslušném oboru zapsaný v seznamu znalců, který zpracovává písemný posudek s cílem objasnit skutečnosti důležité pro řízení. Tato definice však není zcela vyčerpávající, protože znalecký posudek nemusí mít pouze písemnou podobu, může být podán i ústně do protokolu či v elektronické formě. Zapsání znalce do seznamu představuje určitou záruku odbornosti, nestrannosti a odpovědnosti, avšak i osoba, která není v seznamu uvedena, může být soudem přibrána jako znalec ad hoc, pokud má potřebné odborné kvality.²

Z žádné z uvedených definic tedy nelze jednoznačně určit, kdo znalcem je, protože každá se zaměřuje na jiný aspekt jeho postavení čili právní, odborný či procesní. Všechny však spojuje požadavek na zvláštní odborné znalosti, které znalce odlišují od běžného účastníka řízení. Znalec je proto osobou disponující specializovanými vědomostmi a zkušenostmi v určitém oboru, které umožňují soudu objektivně posoudit skutečnosti, jež vyžadují odborný výklad.³

2.1.1 Znalec v civilním řízení

V civilním soudním řízení má znalecký posudek významné postavení jako důkazní prostředek, jehož cílem je odborně objasnit skutečnosti přesahující běžné právní znalosti soudu. Soud není vázán výhradně seznamy znalců vedenými ministerstvem či krajskými soudy, ale může v odůvodněných případech ustanovit znalce i ad hoc, pokud v seznamu není nalezen odborník požadované specializace.⁴ Ustanovení znalce provádí soud formou usnesení, které obsahuje vymezení úkolu, lhůtu pro zpracování posudku a případně i povinnost stran řízení poskytnout znalci potřebnou součinnost.⁵

Každý znalec je povinen zpracovat posudek v mezích svého odborného zaměření. Znalci jsou v seznamech soudů rozděleni podle oborů a odvětví, přičemž některé oblasti vyžadují hlubší specializaci – například ekonomika, oceňování majetku nebo technické obory. Volba nesprávného oboru nebo odborníka mimo příslušnou specializaci by mohla

---

¹ KRBCOVÁ, Tereza. *Znalec v trestním řízení se zaměřením na oblast zdravotnictví*. Praha: Maxdorf, 2024, s. 23.

² Tamtéž, s. 23.

³ Tamtéž, s. 23.

⁴ DÖRFL, Luboš. *Znalec a znalecký posudek v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 112.

⁵ Tamtéž, s. 112.

vést ke zpochybnění důkazní hodnoty posudku, proto je v praxi běžné, že soud s účastníky konzultuje vhodnost zvoleného znalce i formulaci odborných otázek, aby předešel nejasnostem a průtahům v řízení.⁶

Úkol znalce je obvykle formulován jako soubor otázek, které mají být zodpovězeny na základě odborného zkoumání. Znalec odpovídá pouze na skutkové otázky, nikoliv právní, neboť právní hodnocení náleží výlučně soudu. Součástí usnesení o ustanovení znalce bývá i povinnost zaplatit zálohu na vypracování posudku, jejíž výše závisí na složitosti věci. Soud zároveň dbá na to, aby znalec měl přístup ke všem potřebným podkladům, které mu umožní vypracovat kvalitní a objektivní posudek.⁷

2.1.2 Znalec v trestním řízení

Znalecké dokazování představuje v trestním řízení důležitý a nenahraditelný prostředek pro objasnění skutečností, které vyžadují odborné znalosti přesahující právní odbornost orgánů činných v trestním řízení. Znalci v tomto procesu vystupují jako odborní poradci, jejichž posudky slouží jako podklad pro rozhodování, přičemž zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“) je považuje za *lex specialis* vůči obecné úpravě znalecké činnosti v zákoně o znalcích.⁸

Znalec vystupuje v trestním řízení jako osoba nestranná a nezávislá, což je základní záruka objektivit znaleckého dokazování. Je nepřipustné, aby měl jakýkoliv vztah k projednávané věci nebo k osobám účastnícím se řízení, neboť takové vazby by mohly vyvolat pochybnosti o jeho nestrannosti.⁹

Součástí postavení znalce v trestním řízení je i vymezení jeho kompetencí, tedy hranic, v nichž může vykonávat svoji činnost. Znalec je oprávněn provádět pouze takové úkony, které souvisejí s jeho odborností, a nesmí překročit rámec stanovený zadáním. V praxi to znamená, že znalec není oprávněn samostatně zajišťovat důkazní prostředky – všechny potřebné materiály pro zpracování posudku musí obdržet od orgánu činného v trestním řízení. Zcela nepřipustné je, aby znalec sám činil zjištění na místě činu či určoval

---

⁶ DÖRFL, Luboš. *Znalec a znalecký posudek v civilním řízení*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 113.

⁷ Tamtéž, s. 114-115.

⁸ BORČEVSKÝ, Pavel. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2025, s. 30.

⁹ Tamtéž, s. 33.

další směr vyšetřování, neboť by tím překročil své odborné meze a zasáhl do pravomoci orgánů činných v trestním řízení.¹⁰

Znalec je zpravidla fyzická osoba, která splňuje zákonem stanovené předpoklady odborné i osobnostní způsobilosti. Odborná způsobilost vychází z kombinace dosaženého vzdělání, požadované délky odborné praxe a úspěšného složení vstupní zkoušky. K výkonu znalecké činnosti je dále nezbytná bezúhonnost, plná svéprávnost, absence přestupků či stavu úpadku a trvalé bydliště na území České republiky. Znalec je rovněž povinen složit znalecký slib, čímž stvrzuje svou odpovědnost za řádný a nestranný výkon odborné činnosti. V případě, že objasňovaná otázka vyžaduje mimořádně složité nebo mezioborové posouzení, může být přibrán znalecký ústav, který garantuje kolektivní přístup odborníků z různých oblastí. Tento postup se využívá zejména v případech, kdy je nezbytné vypracovat vědecky fundovaný a komplexní posudek.¹¹

Trestní řád dále připouští i tzv. znalce ad hoc, tedy osobu, která není zapsána v seznamu znalců, avšak disponuje potřebnými odbornými předpoklady pro vypracování posudku v konkrétní věci. Tento „nouzový“ postup se uplatňuje pouze tehdy, pokud není možné ustanovit znalce zapsaného v seznamu nebo pokud by jeho přibrání bylo spojeno s neúměrnými obtížemi.¹²

Znalecké dokazování v trestním řízení tak tvoří důležitou součást dokazovacího procesu, která umožňuje orgánům činným v trestním řízení kvalifikovaně posoudit skutkové okolnosti na základě vědeckých a odborných poznatků.

2.2 Právní rámec znalecké činnosti v České republice

Právní úprava znalecké činnosti v České republice tvoří ucelený systém, který stanovuje nejen pravidla pro výkon znalecké činnosti, ale i podmínky odpovědnosti a kontroly kvality znaleckých výstupů. Základním právním předpisem je zákon o znalcích, kdy tento zákon představuje zásadní reformu v oblasti znaleckého dokazování a reaguje na potřebu zvýšení odborné úrovně znalců, sjednocení standardů a transparentnosti výkonu jejich činnosti.¹³

---

¹⁰ HÁLEK, Vítězslav. *Spolupráce policejních orgánů se znalci a znaleckými ústavami*. Bratislava: DonauMedia, 2012, s. 18-19.

¹¹ Tamtéž, s. 38.

¹² Tamtéž, s. 41.

¹³ ČMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: VŠFS, 2021, s. 97.

Zákon o znalcích vymezuje, že znaleckou činnost mohou vykonávat tři typy subjektů – znalci jako fyzické osoby, znalecké kanceláře a znalecké ústavy. Každý z těchto subjektů musí být zapsán do seznamu vedeného Ministerstvem spravedlnosti, které zajišťuje dohled nad výkonem znalecké činnosti a kvalifikací znalců. Tento zápis má konstitutivní charakter a představuje právní základ pro oprávnění znalce působit v rámci české justice.¹⁴

Trestní řád upravuje postavení znalce v trestním řízení v ustanoveních § 105 až § 111. Orgány činné v trestním řízení přibírají znalce tehdy, pokud je k objasnění skutečností důležitých pro rozhodnutí zapotřebí odborných znalostí. Znalec tak vystupuje jako odborník poskytující soudu či policii znalecký posudek, který má povahu důkazního prostředku. Na rozdíl od svědka znalec neposkytuje výpověď o tom, co sám vnímal, ale odborně hodnotí skutečnosti, které mu byly předloženy.¹⁵

Znalec je povinen vykonávat svou činnost nestranně, s odbornou péčí a v souladu s etickými zásadami profese. Je také vázán povinností mlčenlivosti o všech skutečnostech, o nichž se při výkonu své činnosti dozví, a to jak ve vztahu k orgánům veřejné moci, tak i k soukromým zadavatelům. Porušení této povinnosti může mít disciplinární nebo i trestněprávní následky, včetně dočasného pozastavení výkonu činnosti. Znalecké ústavy a znalecké kanceláře tvoří nedílnou součást systému znalecké činnosti. Zatímco znalecké ústavy jsou obvykle právnické osoby, které se specializují na výkon znalecké činnosti a disponují širším odborným zázemím, znalecké kanceláře představují novější formu organizace, která umožňuje vykonávat činnost alespoň dvěma znalcům zapsaným v příslušném oboru. Obě tyto formy podléhají evidenci Ministerstva spravedlnosti a jejich zápis je rozdělen podle odborných oddílů, aby byla zajištěna přehlednost a specializace jednotlivých oborů.¹⁶

Součástí právního rámce je také procesní vymezení postavení znalce. Znalec není účastníkem řízení ani svědkem. Vystupuje jako nestranný odborník, jehož úkolem je poskytnout soudu odborné poznatky nezbytné pro posouzení skutkového stavu věci. Každý znalec musí být před zahájením své činnosti poučen o svých právech a

---

¹⁴ ČMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: VŠFS, 2021, s. 99.

¹⁵ Tamtéž, s. 99.

¹⁶ Tamtéž, s. 101.

povinnostech dle § 106 trestního řádu. Pokud by existovala pochybnost o jeho nestrannosti nebo odbornostní vhodnosti, může být znalec vyloučen a nahrazen jiným.¹⁷

Závěrem lze říci, že současný právní rámec znalecké činnosti v České republice se snaží vyvážit požadavek odbornosti, nezávislosti a odpovědnosti znalců s potřebou efektivního procesního postupu. Nová právní úprava tak představuje moderní systém, který klade důraz na kvalifikaci, nestrannost a etickou odpovědnost znalců, čímž významně přispívá ke kvalitě a spravedlnosti soudních rozhodnutí.

2.3 Odborné požadavky a kvalifikace znalců

Znalec je v soudní praxi přibírán k posouzení skutečností, které přesahují rámec běžných znalostí soudců či vyšetřovatelů, a proto musí disponovat vysokou odborností v příslušném oboru. Odbornost znalce bývá vymezena podle takzvaného znaleckého odvětví, které odpovídá jeho profesní specializaci.¹⁸ V oblasti zdravotnictví se tak setkáváme s odborníky například z oborů chirurgie, gynekologie, interního lékařství či neurologie. Výběr správného znaleckého odvětví je přitom zásadní – nesprávná volba může ovlivnit závěry posudku a tím i spravedlivost rozhodnutí.

Při posuzování odborných otázek v trestních věcech by měl být vždy ustanoven znalec se specializací odpovídající charakteru zkoumané problematiky. Typickým příkladem je soudní lékařství, které představuje nenahraditelný obor v rámci dokazování v případech úmrtí, újmy na zdraví či podezření na nesprávný lékařský postup. Posudky znalců z této oblasti mají zásadní význam zejména při interpretaci výsledků pitev, stanovení mechanismu zranění nebo hodnocení příčinné souvislosti mezi lékařským zákrokem a následkem.¹⁹

Znalecký posudek může vypracovat pouze odborník příslušné kvalifikace, který je schopen objektivně a vědecky zdůvodnit svá zjištění. Zákon i odborná literatura považují za nepřijatelné, aby posudek zpracoval znalec z jiného oboru, byť by na jeho přípravě spolupracoval konzultant se správnou specializací. Tento požadavek potvrdila i judikatura NS, která stanoví, že znalecký posudek musí být vždy vyhotoven znalcem odpovídající odbornosti, neboť jen ten je způsobilý hodnotit otázky lege artis.

---

¹⁷ ČMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: VŠFS, 2021, s. 100.

¹⁸ MACH, Jan. *Lékař a právo: praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010, s. 92.

¹⁹ Tamtéž, s. 93.

Kvalifikovaný znalec musí kromě odborných znalostí prokazovat i praktické zkušenosti a vysokou míru erudice. Orgány činné v trestním řízení proto musí pečlivě posuzovat nejen formální zápis znalce do seznamu, ale také jeho skutečné odborné předpoklady a zkušenost s danou problematikou.²⁰ Význam odbornosti znalce tak spočívá nejen v jeho schopnosti správně vyhodnotit odborné otázky, ale i v tom, že jeho posudek představuje pro soud jeden z nejzávažnějších důkazních prostředků, který může významně ovlivnit výsledek řízení.

Součástí odborné způsobilosti znalce je také jeho povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. Tato povinnost se vztahuje nejen na samotného znalce, ale i na osoby, které se na zpracování posudku podílejí. Mlčenlivosti může znalce zprostit pouze orgán, který jej ustanovil, nebo ten, pro koho znalec činnost vykonává na základě smlouvy. Povinnost mlčenlivosti přetrvává i po skončení znalecké činnosti a její porušení může být sankcionováno pokutou či vyškrtnutím ze seznamu znalců. Znalec je zároveň povinen o této povinnosti písemně poučit všechny osoby, které se na posudku podílejí, přičemž důraz je kladen i na archivaci těchto poučení.²¹

2.4 Rizikové faktory znalecké praxe

Výkon znalecké činnosti je spojen s celou řadou rizik, která mohou negativně ovlivnit délku, průběh i výsledek trestního řízení. Mezi nejčastější pochybení patří průtahy při vypracování znaleckých posudků, nečinnost znalců, problémy s jejich ustanovením či nedostatky v odborné způsobilosti. Na tyto nedostatky dlouhodobě upozorňuje i veřejný ochránce práv, který ve své zprávě z roku 2009 analyzoval řadu konkrétních případů soudní praxe.²²

Podle ochránce práv bývá příčinou průtahů nejen nečinnost samotných znalců, ale také obtíže soudů při hledání vhodného odborníka pro konkrétní specializaci. Někdy dochází k tomu, že se znalci přes opakované urgency nevyjadřují, nepřebírají zásilky soudu a neplní stanovené lhůty. V takových případech je soud oprávněn uložit pořádkovou pokutu, snížit odměnu znalce nebo navrhnout jeho vyškrtnutí ze seznamu.²³

---

²⁰ MACH, Jan. *Lékař a právo: praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010, s. 93.

²¹ HIRT, Miroslav a kol. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2016, s. 11.

²² VÁCHA, Vladimír a kol. *Znalecká činnost v prostředí EU a dalších vybraných státech včetně Ruska*. Praha: ČVUT, 2013, s. 55-69.

²³ Tamtéž, s. 56-58.

Dalším rizikem je nadužívání znaleckého dokazování. Soudy někdy požadují nové posudky i tam, kde již existují dostatečné důkazní podklady. Ochránce v této souvislosti zdůraznil nutnost zvažovat, zda další dokazování prostřednictvím znalců je skutečně nezbytné, nebo zda lze rozhodnout na základě již provedených důkazů.²⁴

Specifickým problémem je porušování povinností znalců stanovených zákonem, zejména nedodržení lhůt k vypracování posudků či jejich nízká odborná kvalita. V praxi dochází i k situacím, kdy se znalec vyjadřuje mimo rozsah svého oprávnění, tedy posuzuje otázky, k nimž nemá příslušnou specializaci. Takové jednání je považováno za překročení rámce znaleckého oprávnění.²⁵

Z uvedených zjištění vyplývá, že klíčovým předpokladem kvalitního znaleckého dokazování je jak odborná způsobilost a specializace znalce, tak jeho zodpovědný přístup k plnění procesních povinností. Nedostatky v těchto oblastech totiž nepředstavují pouze administrativní pochybení, ale mohou zásadně ohrozit zákonnost a efektivitu celého řízení. Rovněž mohou nastat závažné důsledky nejen pro účastníky řízení, ale i pro důvěru veřejnosti v justici. Ochrana před těmito riziky proto spočívá zejména v důsledném odborném dohledu a pravidelném prověřování kvalifikace a odbornosti znalců. Kvalitní, včasné a odborně správné znalecké posudky jsou nezbytným předpokladem pro efektivní a spravedlivé rozhodování v soudní praxi.

---

²⁴ VÁCHA, Vladimír a kol. *Znalecká činnost v prostředí EU a dalších vybraných státech včetně Ruska*. Praha: ČVUT, 2013, s. 61-62.

²⁵ Tamtéž, s. 67-69.

3. Znalecké posudky v oboru psychiatrie a psychologie

Znalecké posudky představují nezastupitelnou součást jak civilního, tak rovněž trestního řízení, a to zejména v případech, kdy je třeba odborně posoudit skutečnosti přesahující běžné znalosti orgánů činných v trestním řízení či civilních soudů. Slouží jako most mezi právními otázkami a vědeckým poznáním a umožňují kvalifikovaně posoudit klíčové aspekty skutkového děje. Odborný závěr znalce přitom nemá nahradit úsudek vyšetřovatele či soudce, ale poskytnout mu potřebný podklad pro jeho vlastní hodnocení důkazů. V praxi bývá znalecké dokazování využíváno v široké škále oborů, od ekonomiky, kriminalistiky či soudního lékařství až po psychologii a psychiatrii.

Obory psychiatrie a psychologie hrají zásadní roli v případech, kdy je nutné zkoumat duševní stav pachatele, poškozeného či svědka. Znalci z těchto oblastí pomáhají soudu objasnit, zda jednání obviněného bylo ovlivněno duševní poruchou na jejímž základě byl či nebyl schopen rozpoznat protiprávnost svého činu a ovládat své chování. Znalec psychiatr se zpravidla vyjadřuje k otázkám duševního zdraví, přítomnosti psychopatologických jevů a jejich vlivu na schopnost rozpoznání a ovládnutí. Psycholog pak zkoumá především osobnostní charakteristiky, emoční stabilitu, motivaci a schopnost vnímat a reprodukovat skutečnost, což má význam i pro hodnocení věrohodnosti výpovědi svědků či obětí.

Znalecké posudky z oboru psychiatrie a psychologie tak představují nejen odborný, ale i eticky velmi citlivý nástroj. Jejich správnost, nestrannost a kvalita mají zásadní vliv na průběh i výsledek řízení, neboť se často dotýkají samotného posouzení viny a trestu.

3.1 Účel znaleckého posudku v psychiatrii a psychologii

Znalecké posudky v oboru psychiatrie a psychologie představují zásadní prostředek pro posouzení duševního stavu osoby, u níž vznikly pochybnosti o její přičetnosti, duševní způsobilosti nebo schopnosti rozpoznat a ovládat své jednání. Úkolem znalce není rozhodovat o vině či trestu, ale podat odborné vysvětlení jevů z oblasti lidské psychiky.

3.1.1 Znalecký posudek v odvětví psychiatrie

Psychiatrický znalecký posudek se obvykle skládá z několika částí – úvodu, výpisu ze spisu, samotného vyšetření a závěru s odpověďmi na položené otázky. Úvodní část zpravidla obsahuje údaje o zadavateli, spisovou značku, jméno znalce a označení

posuzované osoby. Následuje výpis ze spisu, který slouží k zachycení skutečností podstatných pro zpracování posudku. Znalec zde uvádí důležité informace o průběhu skutku, o chování posuzovaného a o jeho dosavadním životě – například o zaměstnání, rodinných poměrech či zdravotní historii. Významnou částí je i výpis ze zdravotnické dokumentace, který může znalec využít pouze se souhlasem pacienta nebo na základě zákonného zmocnění.²⁶

Samotné vyšetření se opírá o klinické pozorování a rozhovor, které znalec provádí podle standardních diagnostických metod. Vyšetření probíhá individuálně, bez přítomnosti jiných osob, aby nedošlo k ovlivnění výsledků. Znalec se zaměřuje na anamnestické údaje, popis duševního vývoje, aktuální psychický stav, způsob myšlení a prožívání, emoční stabilitu i postoje k posuzovanému skutku. Cílem je odhalit možné duševní poruchy, které mohly ovlivnit schopnost pachatele rozpoznat protiprávnost činu či ovládnout své jednání.²⁷

Součástí psychiatrického posudku bývá i tzv. psychopatologický nález, který popisuje zjištěné chorobné projevy a jejich syndromologické souvislosti. Tento nález představuje klíčovou část znaleckého hodnocení, neboť umožňuje přejít od popisu symptomů ke konkrétní diagnostické závěru. Znalec může doplnit své vyšetření i tělesným či laboratorním vyšetřením, pokud existuje podezření na organické poškození mozku nebo jiné somatické příčiny duševní poruchy. V případě potřeby má možnost přibrat konzultanta z příbuzného oboru, například neurologa či klinického psychologa.²⁸

3.1.2 Znalecký posudek v odvětví psychologie

Psychologický znalecký posudek se naopak zaměřuje především na osobnostní charakteristiky, kognitivní schopnosti a emocionální stránku posuzovaného. Jeho cílem je lépe porozumět motivaci jednání, struktuře osobnosti a případným poruchám chování. Psycholog používá zejména standardizované testové metody a dotazníky, které pomáhají zachytit osobnostní rysy, míru intelektových schopností i úroveň sebekontroly. Mezi často používané metody patří například Minnesotský multifázový osobnostní dotazník, Eysenckův osobnostní dotazník nebo testy zaměřené na emoční stabilitu a neuroticismus.²⁹

---

²⁶ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada, 2012, s. 25.

²⁷ Tamtéž, s. 25-26.

²⁸ Tamtéž, s. 26.

²⁹ Tamtéž, s. 201.

Výsledky testování musí být zpracovány kvalifikovaně, neboť pouhé popisy testových výsledků bez jejich psychologické interpretace nemají výpovědní hodnotu. Znalec proto kombinuje kvantitativní data s kvalitativním hodnocením a zaměřuje se na logické vysvětlení souvislostí mezi osobnostními charakteristikami a jednáním posuzovaného.³⁰

Z uvedeného vyplývá, že znalecké posudky z oboru psychiatrie a psychologie plní v soudní praxi odlišné, avšak vzájemně se doplňující funkce. Zatímco psychiatrický posudek se soustředí na posouzení duševního stavu a přítomnosti případných duševních poruch, psychologický posudek poskytuje hlubší vhled do osobnostních charakteristik, kognitivních schopností a způsobu rozhodování posuzované osoby.

3.2 Vady a nedostatky znaleckého posudku

Aby mohl být znalecký posudek uznán jako relevantní důkazní prostředek podle § 89 odst. 2 trestního řádu, musí být prost jak formálních, tak i věcných vad. Zásada volného hodnocení důkazů sice umožňuje orgánům činným v trestním řízení posuzovat správnost posudku nezávisle, avšak neexistuje presumpce jeho správnosti. Orgán činný v řízení je proto povinen každý znalecký posudek kriticky vyhodnotit a v případě zjištění vad zajistit jejich odstranění nebo přijmout jiné vhodné opatření.³¹

Podle § 109 trestního řádu je třeba v případě pochybností o správnosti či srozumitelnosti posudku požádat znalce o vysvětlení. Pokud ani tento postup nevede k objasnění, může být přibrán znalec jiný. Takový krok však představuje krajní řešení (ultima ratio) a jeho cílem by mělo být především odstranění vad či nejasností původního posudku. Nejasný posudek je ten, který neposkytuje jednoznačné odpovědi na položené otázky, obsahuje rozpory nebo nekonzistentní závěry. Neúplný posudek naopak nevyčerpává zadané otázky či chybí jeho doplněk. Za zdroj pochybností může být považováno i použití nevhodné či neověřené metody, která není vědecky přijímaná. Nejvyšší soud České republiky (dále jen „NS“) zdůraznil, že i použití necertifikované nebo experimentální metody nemusí samo o sobě vést k nepoužitelnosti posudku, pokud byla metoda řádně vysvětlena a výsledky odpovídají současnému stavu vědeckého poznání.³²

---

³⁰ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada, 2012, s. 202.

³¹ BORČEVSKÝ, Pavel. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2025, s. 196.

³² Tamtéž, s. 196-197.

Vady znaleckého posudku lze dělit na formální, procedurální a metodické. Formální vady představují nedostatky v náležitostech stanovených právními předpisy, např. chybějící doložku o otisku znalecké pečeti, certifikát pro elektronický podpis či neuvedení osoby spolupracující na posudku. Tyto vady bývají většinou odstranitelné, aniž by zpochybnily věcnou stránku posudku. Procedurální vady vznikají při samotném přibrání znalce, například tehdy, pokud byl znalec ustanoven v rozporu se zákonem nebo orgán, který znalce přibral, porušil postup stanovený trestním řádem. V judikatuře NS se však dovozuje, že ne každé procesní pochybení vede automaticky k nepoužitelnosti důkazu. Metodické vady se týkají odborné úrovně posudku, přesnosti závěrů a použitých metod. Mohou být důsledkem chybné manipulace se vzorkem či daty, nedostatečné analýzy, anebo překročení kompetence znalce – například tehdy, když znalec hodnotí právní otázky, které mu nepřísluší. Judikatura NS dovodila, že takové překročení sice nečiní posudek automaticky nepoužitelným, avšak snižuje jeho přesvědčivost a argumentační hodnotu.³³

Metodické vady vznikají zejména tehdy, pokud posudek vychází z neúplných nebo technicky nevhodných podkladů a znalec je nedoplnil, případně přehlédl skutečnosti, které měly na výsledek významný vliv. Vadný je rovněž posudek, v němž znalec vyřešil odbornou otázku příliš zjednodušeně, aniž by přihlédl k rozsahu či úrovni rozvoje daného oboru. Mezi další časté nedostatky patří nejasnost nebo neúplnost odpovědí na položené otázky, vnitřní rozpory či nedostatečné odůvodnění. Závažnou vadou je i překročení hranic odborné kompetence znalce, tedy situace, kdy se znalec neoprávněně vyjadřuje k právním otázkám, nebo postupuje podle nesprávných či v době posuzování již neplatných předpisů.³⁴

Pokud je zjištěna jakákoliv z uvedených vad, je nutné nejprve vyzvat znalce k vysvětlení nebo doplnění posudku. Přibrání nového znalce přichází v úvahu až tehdy, pokud přetrvávají závažné pochybnosti o správnosti či úplnosti posudku, které se nepodařilo odstranit ani tímto postupem. V praxi se pak rozlišuje mezi „novým“ a „revizním“ znaleckým posudkem. Revizní posudek může vypracovat pouze znalecký ústav podle § 110 trestního řádu, zatímco označení „nový“ nebo „další“ posudek se používá v ostatních případech.³⁵

---

³³ BORČEVSKÝ, Pavel. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2025, s. 197-199.

³⁴ BRADÁČ, Albert a kol. *Soudní znalectví*. Brno: CERM, 2010, s. 125.

³⁵ Tamtéž, s. 200-201.

3.3 Hodnocení znaleckého posudku v trestním řízení

Hodnocení znaleckého posudku představuje klíčovou část procesu dokazování v trestním řízení, neboť se opírá o zásadu volného hodnocení důkazů. Přestože znalecký posudek bývá považován za vysoce odborný a jeho závěry jsou pro orgány činné v trestním řízení významnou oporou, nepožívá presumpci správnosti. Soud proto musí při hodnocení vycházet z jeho obsahu, způsobu zpracování a souladu s ostatními důkazy, nikoliv jej přijímat bez kritického přezkoumání. Ústavní soud České republiky (dále jen „ÚS“) ve své judikatuře konstatoval, že znalecký posudek má sice v trestním řízení nezastupitelné místo, avšak soud s ním musí nakládat stejně jako s jakýmkoliv jiným důkazem a je povinen jej konfrontovat s ostatními výsledky dokazování. O několik let později ÚS svůj postoj rozvinul a zdůraznil, že „znalecký posudek je významným důkazním prostředkem, který však musí být zkoumán a hodnocen jako kterýkoliv jiný důkaz – soud jej nesmí přijímat bez kritického přezkumu jeho věcné správnosti“. Tento přístup znamenal zásadní posun, protože zrušil předchozí tendence přikládat znaleckému posudku téměř absolutní váhu. ÚS tak znalce zařadil mezi ostatní důkazní prostředky a uložil soudům povinnost prověřovat nejen formální stránku, ale také věcnou správnost posudku. Soud musí zkoumat, zda znalec dodržel zákonné požadavky, využil adekvátní metody a poskytl dostatečné odůvodnění svých závěrů.³⁶

NS ve svých rozhodnutích navázal na tento princip a zdůraznil, že znalecký posudek je důkazem rovnocenným s ostatními, a proto jej nelze vyjímat z režimu volného hodnocení důkazů. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny posoudit, zda závěry znalce odpovídají průběhu a výsledkům dokazování jako celku. Soud tedy není vázán obsahem znaleckého posudku a nesmí jeho závěry bez dalšího přebírat. Současně NS varoval před praxí nižších soudů, které závěry znalců přebíraly mechanicky, aniž by je podrobily pečlivé kontrole. Uvedl, že „žádný důkaz nesmí být hodnocen nekriticky, včetně znaleckého posudku, a je třeba jej přezkoumat s ohledem na použité metody, věrohodnost teoretických východisek a způsob vyvozování závěrů“. Jinými slovy, i posudek musí být testován po stránce odborné, metodické a logické.³⁷

Z judikatury ÚS i NS rovněž vyplývá, že pokud se soud s obsahem znaleckého posudku neztotožní, musí své odlišné stanovisko řádně a přesvědčivě odůvodnit, a to i s ohledem na odbornou povahu věci. Nezřídká se proto přistupuje k přibrání revizního

---

³⁶ KRBCOVÁ, Tereza. *Znalec v trestním řízení se zaměřením na oblast zdravotnictví*. Praha: Maxdorf, 2024, s. 65-66.

³⁷ Tamtéž, s. 67-68.

znalce nebo k doplnění výslechu znalce, aby byly odstraněny rozpory či pochybnosti o správnosti posudku. Revizní posudek však nemá sloužit k nahrazení soudního hodnocení důkazů, nýbrž pouze k upřesnění odborných otázek.³⁸

Hodnocení znaleckého posudku se v trestním řízení liší od řízení civilního, v němž je soud vázán odbornými závěry znalce v mnohem větší míře. V trestním řízení je však soud povinen hodnotit znalecký posudek ve všech souvislostech – právních, logických i odborných. Tento přístup odpovídá zásadám spravedlivého procesu a zajišťuje, že závěry znalců nejsou přijímány bez kritické reflexe.³⁹

---

³⁸ KRBCOVÁ, Tereza. *Znalec v trestním řízení se zaměřením na oblast zdravotnictví*. Praha: Maxdorf, 2024, s. 68.

³⁹ Tamtéž, s. 68.

4. Lichvářské praktiky a právní souvislosti

Lichva představuje závažný společenský i právní problém, který se dotýká především ekonomicky či sociálně slabších osob. Zneužívá jejich tísně, nezkušenosti nebo závislosti a často vede k hluboké osobní, majetkové i psychické devastaci obětí. V právní rovině je lichva postihována zejména prostřednictvím zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), který ji definuje jako jednání spočívající ve zneužití něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, k získání nepřiměřeného prospěchu. Tento pojem však má širší rozměr – lichvářské praktiky se mohou projevat nejen v oblasti trestního práva, ale také v právu občanském či spotřebitelském, kde se řeší neplatnost smluv a ochrana slabší smluvní strany. Kromě trestní roviny tedy může mít lichva i civilněprávní následky, zejména pokud vede k absolutní neplatnosti smlouvy pro rozpor s dobrými mravy nebo zjevné zneužití práva.

Z historického a filozofického hlediska byla lichva již od starověku vnímána jako morálně závadné jednání. Antičtí myslitelé, například Platón a Aristoteles, ji označovali za „činnost rozvracející přirozený řád společnosti“, protože umožňuje bohatnutí jedněch na úkor druhých a vede ke společenskému napětí. Podle Aristotela je lichva „nepřirozený zisk z peněz“, neboť peníze samy o sobě nic nevytvářejí a zisk z úroku je tudíž neospravedlnitelný. Podobně i středověká křesťanská etika pokládala lichvu za hřích odporující spravedlnosti a míru, a dlouhodobě ovlivnila právní přístup evropských států k omezování úroků a k ochraně chudších vrstev.⁴⁰

Teprve s rozvojem tržního hospodářství a liberální ekonomiky v 18. a 19. století se začal objevovat jiný pohled na půjčování peněz, kdy se lichva začala spojovat pouze s extrémními úroky a nikoli se samotným úročením. Ekonomové jako Adam Smith nebo Jeremy Bentham upozorňovali, že přiměřený úrok může být motivačním prvkem pro rozvoj trhu a efektivní alokaci kapitálu, nicméně i oni varovali před situací, kdy lichvářství vede k rozvratu ekonomické rovnováhy a k „morální zkáze společnosti“.⁴¹

Současná praxe ukazuje, že rozpoznání lichvy nebývá vždy jednoznačné. Soudy musí zkoumat nejen ekonomické okolnosti případu, ale i psychický stav poškozeného, jeho schopnost vnímat důsledky svého jednání a míru rozumové vyspělosti. Právě zde

---

⁴⁰ KOUDELKA, Ladislav. *Lichva: trestný čin a společenský jev*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 202.

⁴¹ Tamtéž, s. 202-203.

vstupuje do hry znalecké dokazování, zejména z oborů psychologie a psychiatrie, které pomáhá vyhodnotit, zda byl poškozený schopen rozpoznat lichvářský charakter jednání či mu odolat. Lichva je tak příkladem trestného činu, kde se prolíná právní, ekonomická i psychologická rovina. Pro správné právní posouzení je nutné komplexní zhodnocení skutkových okolností, motivace pachatele i osobnostního profilu poškozeného.

4.1 Právní vymezení lichvy v českém právním řádu

Lichva patří mezi závažné formy majetkové trestné činnosti, které zasahují do oblasti majetkových vztahů a ohrožují svobodné rozhodování člověka v ekonomických záležitostech. Její podstatou je zneužití něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, jejichž účelem je dosažení nepřiměřeného majetkového prospěchu.

Podle § 218 trestního zákoníku se trestného činu lichvy dopustí ten, „kdo zneužívá něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede.“⁴²

Objektem tohoto trestného činu je ochrana svobodné dispozice s majetkem, tedy možnost každého člověka rozhodovat o svém majetku bez donucení nebo zneužití své slabosti.⁴³ Zároveň je zde chráněno vlastnické právo, a to jak k jednotlivým věcem, tak i k obchodním podílům, pohledávkám či jiným majetkovým hodnotám.⁴⁴

Objektivní stránka trestného činu lichvy se projevuje ve dvou formách jednání – jednak v poskytnutí či slibu plnění v hrubém nepoměru, jednak v uplatnění nebo převodu lichvářské pohledávky.⁴⁵ V obou případech jde o zneužití určitého psychického nebo sociálního stavu poškozeného, který omezuje jeho schopnost rozumně posoudit hodnotu právního úkonu.

V odborné literatuře i v soudní praxi se rozlišují následující stavy poškozeného, které pachatel typicky využívá:

---

⁴² ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.*

⁴³ CHMELÍK, Jan a BRUNO, Eduard: *Hospodářská a ekonomická trestná činnost.* Praha: VŠFS, 2015, s. 116.

⁴⁴ VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost.* Brno: Rašínova vysoká škola, 2010, s. 157.

⁴⁵ CHMELÍK, Jan a BRUNO, Eduard: *Hospodářská a ekonomická trestná činnost.* Praha: VŠFS, 2015, s. 116.

Rozumová slabost – neschopnost poškozeného rozeznat hodnotu plnění v důsledku duševní poruchy, nižšího intelektu nebo nezralosti.

Tíseň – mimořádně tíživá situace, často ekonomická, kdy poškozený jedná pod tlakem nutnosti a nemá reálnou možnost volby.

Nezkušenost – neznalost cen, tržních pravidel či běžných smluvních praktik.

Lehkomyslnost – nedostatečné zvážení důsledků vlastního jednání, často z důvodu neinformovanosti.

Rozrušení – stav prudkého citového hnutí, který dočasně znemožňuje racionální úsudek, například po úmrtí blízké osoby nebo jiné mimořádné události.⁴⁶

Tyto stavy se mohou navzájem prolínat, a proto nelze vždy přesně určit, který z nich měl rozhodující vliv. Rozhodující je, že pachatel vědomě využije znevýhodnění druhé strany ve svůj prospěch.

Podstatným znakem lichvy je hrubý nepoměr plnění, který se posuzuje podle hodnoty obou plnění v době uzavření smlouvy. Podle judikatury NS lze hrubý nepoměr spatřovat např. tehdy, když úrok z půjčky dosahuje více než 70 % ročně, nebo když hodnota sjednané odměny výrazně přesahuje běžné tržní podmínky.⁴⁷

Při vymezování hranice mezi trestněprávní lichvou a neplatnými civilními úkony je nutné zohlednit míru společenské škodlivosti. Neplatnost právního úkonu pro rozpor s dobrými mravy je sankcí soukromoprávní, jejímž cílem je odstranit nepoctivý právní vztah. Naproti tomu lichva podle trestního práva představuje, již jednání, které společnost vnímá jako natolik nebezpečné, že zasluhuje zásah státu. Ne každý nevýhodný nebo nemravný právní úkon je tedy trestnou lichvou – rozhodující je úmysl pachatele zneužít slabosti druhé osoby a získat hrubě nepřiměřený prospěch.

4.2 Psychologické a sociální aspekty lichvářských praktik

Lichvářské jednání nelze chápat pouze jako ekonomický nebo právní problém. Jeho podstata je hluboce psychologická a sociální, neboť zasahuje do vztahů důvěry, závislosti a nerovnosti mezi lidmi. Lichvář vždy zneužívá zranitelnost druhé osoby,

---

⁴⁶ VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010, s. 157-158.

⁴⁷ Tamtéž, s. 158-159.

respektive její rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo rozrušení nebo potřebu okamžité pomoci, a transformuje ji ve vlastní zisk.

V prostředí sociálně slabých skupin, zejména osob dlouhodobě nezaměstnaných, s nízkou vzdělaností nebo žijících v sociálním vyloučení, představuje lichva často „řešení“ okamžité finanční nouze. Typickým příkladem jsou nabídky rychlých půjček s neúměrně vysokým úrokem, které na první pohled působí lákavě, ale ve skutečnosti vedou k dluhové pasti a úplné ztrátě ekonomické autonomie dlužníka. Lichváři často využívají i agresivní formy reklamy, která se zaměřuje na zoufalé klienty neschopné získat půjčku legální cestou.⁴⁸

4.2.1 Osobnostní profil obětí

Oběťmi lichvářských praktik bývají osoby s nižšími intelektovými schopnostmi, nízkým právním povědomím nebo závislostí na sociálních dávkách. U mnohých se vyskytují projevy psychické nejistoty, úzkosti a ztráty sebedůvěry, často také doprovázené dlouhodobým stresem z neustálé hrozby exekuce či ztráty bydlení.

Oběti bývají často ženy, starší osoby či zdravotně postižení jedinci, kteří se ocitli v závislosti na lichváři nejen ekonomicky, ale i psychologicky. Lichvář zde vystupuje jako „pomocník“, který poskytuje prostředky na běžné živobytí, přičemž se jeho vliv postupně mění v kontrolu nad životem oběti.⁴⁹ U některých obětí lze pozorovat i naučenou bezmoc a rezignaci na možnost obrany, která vede k opakovanému uzavírání nevýhodných smluv.

4.2.2 Osobnostní profil pachatelů

Lichvář je zpravidla manipulativní a dominantní osobnost, která využívá síly, autority a nátlaku. V sociálně vyloučených lokalitách si vytváří pověst nepostradatelného a mocného člověka, schopného „vyřešit vše“.⁵⁰ Tímto způsobem si udržuje respekt i strach komunity. Psychologicky se u lichvářů objevují rysy antisociální či narcistní osobnosti, nedostatek empatie a vysoká míra sebestřednosti.

Lichvář často disponuje kontakty na místní samosprávu, policii či členy komunit, což mu umožňuje působit s pocitem beztrestnosti. Udržuje si vliv pomocí manifestačních

---

⁴⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociálněpatologické jevy: gambling, drogové závislosti, lichva*. Brno: Drom, 2004, s. 26.

⁴⁹ Tamtéž, s. 34.

⁵⁰ Tamtéž, s. 34-35.

aktů síly – například okázalým životním stylem nebo demonstrací majetku – čímž posiluje svou autoritu a moc nad dlužníky.

4.2.3 Zneužití závislosti a důvěry

Závislost oběti na lichváři může být nejen ekonomická, ale také emocionální. Lichvář se často stylizuje do role „dobrodince“, který pomáhá v nouzi. Takto vybudovaný vztah důvěry se však postupně proměňuje v psychologické podrobení. Dlužník se obává ztráty této „pomoci“, a proto je ochoten přistoupit i na krajně nevýhodné podmínky. V některých případech dochází k cyklu závislosti – oběť splácí jednu půjčku novou, čímž se uzavírá v systému trvalého zadlužení.⁵¹

Tento jev má výrazné psychosociální dopady, neboť oběti se často izolují od rodiny, ztrácí schopnost řešit běžné životní situace a stávají se plně závislými na vůli lichváře.

Lichva je nejen ekonomickým deliktem, ale i projevem sociálního a psychologického vykořisťování, které má devastující dopady na jednotlivce i celé komunity. Efektivní prevence vyžaduje propojení trestněprávních, sociálních a psychologických nástrojů, tedy spolupráci sociálních pracovníků, policie, znalců a komunitních organizací.⁵²

---

⁵¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociálněpatologické jevy: gambling, drogové závislosti, lichva*. Brno: Drom, 2004, s. 27.

⁵² Tamtéž, s. 36.

5. Charakteristika zkoumaného případu

Zkoumaný případ představuje komplexní souběh civilního a trestního řízení, jejichž společným jádrem je posouzení právních a psychologických okolností při poskytování nebankovních podnikatelských úvěrů. Případ názorně demonstruje, jak odlišně mohou být hodnoceny znalecké závěry o duševním stavu poškozeného v jednotlivých typech řízení a jak zásadní význam mají pro právní kvalifikaci jednání.

Předmětem prověřování bylo možné spáchání trestného činu lichvy podle § 218 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se měla dopustit prověřovaná osoba (A), jednatel společnosti poskytující nebankovní podnikatelské úvěry (X) a současně společník její dceřiné společnosti (Y). Oznamovatelem a poškozeným byla fyzická osoba (B), automechanik a drobný podnikatel, který měl se společností (Y) uzavřít v průběhu několika měsíců celkem pět smluv o podnikatelském úvěru, a to v období od října roku 2023 do ledna roku 2024.

Podle obsahu spisu šlo o opakované poskytování finančních prostředků formou refinancování předchozích úvěrů, kdy každý následující úvěr částečně umořoval ten předchozí. Celková jistina poskytnutých prostředků dosahovala výše přibližně 1,8 mil. Kč, přičemž poškozený měl podle jednotlivých smluv platit pevně sjednané úrokové sazby v rozmezí 22 až 35 % p.a. a zároveň fixní poplatky za zpracování a přednostní vyřízení úvěru v rozsahu přibližně od desítek tisíc až nižších stovek tisíc korun. Vypočtená roční procentní sazba nákladů (RPSN) se pohybovala kolem 23 až 27 %, pouze u prvního krátkodobého úvěru dosahovala výrazně vyšší hodnoty, ovšem odpovídající rizikovému profilu krátkodobých nezajištěných úvěrů.

Následující úvěry byly zajištěny zástavním právem k nemovitosti ve spoluvlastnictví poškozeného a jemu blízké osoby, nacházející se na území hlavního města Prahy. Zástavní práva byla postupně zapisována do katastru nemovitostí na základě notářských zápisů, které vznikly při podpisu každé smlouvy o úvěru. Současně byly při uzavírání smluv sepsány i čestné prohlášení poškozeného o účelu úvěru, o jeho jiné bezdlužnosti a o zajištění finančních prostředků pro splácení. Všechny podpisy byly ověřovány u notáře v hlavním městě Praze, kde jednání mezi oběma stranami opakovaně probíhala.

Samotný proces sjednávání jednotlivých úvěrů měl opakující se charakter. Před uzavřením smluv probíhala komunikace mezi poškozeným a zástupci poskytovatele,

kteřá podle spisového materiálu zahrnovala zejména předložení základních údajů o podnikání poškozeného, deklaraci účelu úvěru a dojednání formy zajištění. Uzavření smluv bylo realizováno písemně, a to za současného zajištění souvisejících listin (zejména zástavních smluv či notářských zápisů) a následných návrhů na vklad zástavních práv do katastru nemovitostí.

Z pohledu faktického rámce případu je dále podstatné, že úvěrový vztah měl dynamiku postupného prohlubování: refinancování působilo navenek jako „řešení“ předchozích závazků, nicméně současně vedlo k navýšení celkového ekonomického zatížení poškozeného. Tento mechanismus je pro obdobné kauzy typický, neboť klient bývá motivován snahou oddálit splatnost či získat další likviditu, aniž by reálně došlo ke stabilizaci jeho platební situace.

Z obsahu výpovědi poškozeného vyplývá, že první kontakt s poskytovatelem úvěru inicioval sám prostřednictvím internetového formuláře. Důvodem byla snaha refinancovat dřívější dluhy v celkové výši přibližně ve výši nižších stovek tisíc korun, které vznikly zčásti z nezaplacených energií a zčásti z předchozího pracovního poměru. Podle jeho vyjádření byla část úvěru vyplacena v hotovosti a část bezhotovostně převodem, přičemž konkrétní výpisy z bankovních účtů či potvrzení o přijatých platbách nepředložil.

V souvislosti s poskytnutím úvěrů poškozený ručně sepisoval listy papíru s deklarovaným účelem využití prostředků, např. „na nákup CNC stroje do dílny“ nebo „na opravu veteránů“. Poškozený uvedl, že text psal podle pokynů přítomného pracovníka, jehož jméno si již nepamatoval, a že měl dojem, že poskytovatel věděl, že skutečné využití bude odlišné. Získané finance použil částečně na úhradu dluhů a zbytek podle svých slov „různě rozfofroval“, mimo jiné na nákupy spotřebního zboží a osobní potřeby.

V rámci prověřování byly shromažďovány zejména listinné důkazy vztahující se k uzavřeným úvěrovým smlouvám a k zajištění pohledávek, dále podklady z katastru nemovitostí k jednotlivým vkladům zástavních práv a navazující notářské listiny. Součástí spisového materiálu byly rovněž výpovědi poškozeného a prověřované osoby, přičemž jejich výpovědi byly konfrontovány s obsahem smluvní dokumentace a s časovou posloupností uzavírání jednotlivých smluv. V návaznosti na tvrzení poškozeného o způsobu čerpání úvěrů a využití finančních prostředků bylo zkoumáno, jaké podklady

jsou k tomu ve spise k dispozici a v jakém rozsahu lze tok finančních prostředků doložit (bezhotovostní převody, hotovostní výplaty, případně jiné formy plnění).

Pro úplnost je třeba uvést, že časový odstup mezi uzavřením smluv a podáním trestního oznámení se v praxi promítá do možností dokazování, zejména pokud jde o přesnou rekonstrukci komunikace mezi stranami a o podrobné doložení účelu a skutečného užití prostředků. Tato okolnost má význam především pro hodnocení věrohodnosti jednotlivých tvrzení a pro rozsah, v jakém je možné opřít závěry o objektivní listinné podklady.

V roce 2025 podal poškozený prostřednictvím právního zástupce trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu lichvy. Trestní oznámení bylo doplněno znaleckým posudkem z oboru psychiatrie, který byl původně zpracován pro civilní soudní řízení o omezení svéprávnosti. Relevantní části znaleckého posudku, který byl původně zpracován pro civilní řízení o omezení svéprávnosti, jsou pro účely dokumentace a transparentnosti přiloženy v anonymizované podobě v Příloze č. 1.

V něm znalec popsal poškozeného jako osobu s poruchou pozornosti typu ADHD, lehkým intelektovým oslabením a smíšenou poruchou osobnosti. Zároveň však konstatoval, že poškozený je plně orientován v čase i prostorově, je schopen běžné komunikace a rozumí důsledkům svých činů, byť v oblasti hospodaření s financemi projevuje impulzivitu a sníženou schopnost dlouhodobého plánování. Znalec současně popsal, že u poškozeného se projevuje výrazná tendence k okamžitému uspokojení potřeb, nízká míra sebekontroly v oblasti nakládání s finančními prostředky a oslabená schopnost vyhodnocovat riziko v časovém horizontu. V rovině praktického fungování byly uvedeny obtíže ve schopnosti systematicky hospodařit, prioritizovat závazky a udržet stabilní platební disciplínu, a to zejména v situacích, kdy je osoba vystavena stresu nebo je motivována příslibem rychlého řešení. Posudek zároveň neobsahoval závěr o výrazné dezorientaci či neschopnosti základní sociální komunikace; naopak bylo konstatováno, že poškozený je schopen běžného fungování v každodenních situacích a jeho projevy mohou působit navenek relativně adaptovaně.

Odborná psychiatrická literatura přitom upozorňuje, že u osob s poruchou pozornosti typu ADHD může v dospělosti docházet k výrazným obtížím v oblasti impulzivity, seberegulace a dlouhodobého rozhodování, aniž by byla nutně narušena jejich orientace v realitě nebo schopnost porozumět základním právním úkonům. Tyto

osoby mohou navenek působit adaptovaně a komunikativně, avšak v oblasti finančního hospodaření a závazkových vztahů se u nich často projevuje snížená schopnost vyhodnocovat důsledky jednání v delším časovém horizontu a zvýšená zranitelnost vůči ekonomicky nevýhodným rozhodnutím.⁵³

Z hlediska procesního je významné, že uvedený znalecký posudek vznikl pro potřeby civilního řízení a jeho zadání směřovalo primárně k posouzení duševního stavu ve vztahu ke svéprávnosti a schopnosti právně jednat, nikoli k posouzení konkrétních smluvních jednání v čase či k rekonstrukci průběhu uzavírání úvěrových smluv. Tomu odpovídá i struktura posudku a typ zkoumaných otázek, které se orientují na obecné psychické fungování poškozeného a jeho dlouhodobé kognitivní charakteristiky.

Tento znalecký posudek byl v rámci trestního řízení využit jako jeden z podkladů pro posouzení osobnostních a psychických charakteristik poškozeného, zejména ve vztahu k otázce jeho případné zranitelnosti. Z hlediska trestněprávního posouzení však nebyl způsobilý sám o sobě vést k jednoznačným závěrům o trestněprávní odpovědnosti prověřované osoby.

Na základě komplexního vyhodnocení výpovědí obou stran, listinných důkazů, výpisů z katastru nemovitostí a uvedeného znaleckého posudku dospěl policejní orgán k závěru, že nebyly zjištěny skutečnosti, které by umožňovaly dovodit, že prověřovaná osoba měla k dispozici takové informace, z nichž by bylo možné dovodit zvláštní zranitelnost poškozeného. Ve věci bylo proto v říjnu roku 2025 vydáno usnesení o odložení věci podle § 159a odst. 1 trestního řádu.

V odůvodnění se uvádí, že ačkoli výše poplatků za poskytnutí úvěru může působit nepřiměřeně, nejedná se o takové podmínky, které by samy o sobě naplňovaly znak hrubého nepoměru plnění. Zároveň nebylo prokázáno, že by poskytovatel úvěru jednal s úmyslem využít rozumové slabosti či tísně poškozeného. Znalec navíc neprokázal, že by poškozený nebyl schopen chápat význam svého jednání.

V civilním řízení se však poškozený domohl příznivého rozsudku, v němž soud konstatoval neplatnost smluvního ujednání o poplatcích a přiznal žalobci právo na vrácení části plnění. Rozdílné výsledky obou řízení tak umožňují analyzovat, jakým způsobem je

---

⁵³ PARIS, Joel. *The Intelligent Clinician's Guide to the DSM-5*. Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 155-162.

znalecký posudek o duševním stavu interpretován v civilní a trestní oblasti a jak odlišné jsou důkazní standardy v obou právních odvětvích.

Z hlediska metodického jde o modelový příklad, v němž se prolínají prvky psychologie osobnosti, forezní psychiatrie a trestního práva. Případ současně názorně ukazuje limity znaleckého dokazování v trestním řízení, zejména pokud je znalecký posudek o duševním stavu poškozeného vypracován pro účely civilního řízení a na základě zadání soukromé strany. Takový posudek může poskytnout odborný vhled do osobnostních charakteristik a psychického fungování poškozeného, avšak jeho použitelnost v trestním řízení je limitována tím, že není koncipován k rekonstrukci konkrétní smluvní interakce a k posouzení, jak se zjištěné deficity mohly projevit navenek v době uzavírání smluv. Z tohoto důvodu může v trestní rovině plnit spíše podpůrnou a kontextovou funkci, nikoli funkci důkazu, který by mohl být bez dalšího rozhodující.

6. Role znaleckého posudku v civilním a trestním řízení

Vztah civilního a trestního řízení je v českém právním řádu charakterizován jejich rozdílným účelem, procesními principy a rozsahem dokazování. Zatímco trestní řízení je ovládáno principem oficiality a vyšetřovacím principem a jeho cílem je ochrana veřejného zájmu prostřednictvím zjištění trestného činu a potrestání pachatele, civilní řízení sleduje především ochranu soukromých subjektivních práv a korekci soukromoprávních vztahů. Tyto rozdíly se promítají i do dokazování, kdy v trestním řízení musí být skutkový stav zjištěn bez důvodných pochybností, zatímco v civilním řízení postačuje převaha pravděpodobnosti. Z těchto odlišných principů vyplývá, že závěry učiněné v jednom typu řízení nelze mechanicky přenášet do řízení druhého, a to ani v případě, že vycházejí ze shodných skutkových podkladů či odborných vyjádření.⁵⁴

Znalecký posudek představuje v obou typech řízení významný důkazní prostředek, jehož účelem je poskytnout odborný pohled na skutečnosti, které přesahují běžné právní znalosti soudce či vyšetřovatele. V případech, kdy je u osoby zkoumán její duševní stav, má znalecký posudek zásadní význam pro posouzení, zda a v jakém rozsahu může být tento stav právně relevantní pro hodnocení jejího jednání.

Zkoumaný případ dobře ilustruje, že ačkoli se v civilním i trestním řízení vycházelo z téhož znaleckého posudku z oboru psychiatrie, jeho právní relevance a důkazní síla se zásadně lišily. Důvodem jsou odlišné účely obou řízení, kdy civilní řízení směřuje především k ochraně slabší smluvní strany a korekci právních následků soukromoprávních vztahů, zatímco trestní řízení sleduje posouzení trestní odpovědnosti pachatele, včetně zkoumání zavinění a dalších zákonných znaků trestného činu.

6.1 Znalecký posudek v civilním řízení

V civilním řízení byl znalecký posudek použit jako důkaz o omezené schopnosti poškozeného adekvátně posoudit význam svých právních jednání. Znalec z oboru psychiatrie zhodnotil poškozeného jako osobu s nerovnoměrně rozloženým intelektem, se smíšenou poruchou osobnosti a poruchou pozornosti typu ADHD. Popsal jej jako člověka s nízkou finanční gramotností, sníženou schopností vyhodnocovat důsledky vlastních rozhodnutí a impulzivním jednáním.

---

⁵⁴ KOTLÁN, Pavel. *Ekonomická kriminalita očima policejního orgánu*. Praha: Leges, 2021, s. 106-108.

Tyto závěry soud prvního stupně interpretoval jako okolnosti, které snižují schopnost poškozeného racionálně posoudit nabízené smluvní podmínky. Z toho dovedl, že smlouvy o úvěru mohly být v rozporu s dobrými mravy a že došlo k neplatnosti některých ujednání, zejména o poplatcích za „přednostní vyřízení“ a „posouzení úvěruschopnosti“. Civilní soud tedy využil závěry znalce především k posílení ochrany slabší smluvní strany a vyhodnotil, že poskytovatel úvěru měl při sjednávání smluv k dispozici okolnosti, které odůvodňovaly zvýšené nároky na jeho obezřetnost a odpovědnost.

Znalecký posudek zde měl vyšší důkazní sílu, protože civilní řízení se opírá o nižší důkazní standard založený na principu převahy pravděpodobnosti. Soud proto nemusel mít naprostou jistotu o rozumové slabosti poškozeného, stačilo, že tato skutečnost byla pravděpodobná a podpořená znaleckými závěry.

Na základě těchto úvah civilní soud rozhodl ve prospěch žalobce a přiznal mu nárok na vrácení části plnění. Přestože šlo formálně o podnikatelský úvěr, soud zohlednil i faktické postavení dlužníka, které bylo spíše spotřebitelské, a přistoupil k výkladu smluvních ujednání ve prospěch slabší strany.

6.2 Znalecký posudek v trestním řízení

Naopak v trestní rovině sloužil tentýž znalecký posudek jako podpůrný prostředek při posouzení, zda jednání věřitele naplnilo znaky trestného činu lichvy. Policejní orgán musel zkoumat, zda jednání poskytovatele vykazovalo znaky vědomého zneužití rozumové slabosti, tísně, lehkomyšlnosti, nezkušenosti nebo rozrušení poškozeného.

Znalecký posudek potvrdil, že poškozený měl určitá intelektová omezení a sníženou schopnost finančního plánování, avšak neprokázal, že by v době uzavírání smluv nebyl schopen chápat význam svého jednání. Znalec výslovně uvedl, že se jedná o osobu orientovanou, schopnou samostatného rozhodování a porozumění běžným právním úkonům.

Z tohoto důvodu nebylo možné na základě provedeného dokazování učinit jednoznačný závěr, že by poskytovatel úvěru byl nebo mohl být srozuměn s tím, že poškozený jedná ve stavu rozumové slabosti. Znalec může odborně popsat zdravotní stav a osobnostní charakteristiky poškozeného, avšak není způsobilý vyvozovat závěry o vědomém zneužití tohoto stavu jinou osobou, což je pro trestněprávní posouzení věci rozhodující.

V trestním řízení se uplatňuje důkazní standard „bez důvodných pochybností“, a tedy mnohem přísnější než v civilu. Proto samotné zjištění duševní poruchy nepostačuje; musí být jednoznačně prokázáno, že pachatel věděl, případně že byl s tímto omezením poškozeného alespoň srozuměn, a že jeho stav úmyslně využil ke svému prospěchu. Takové důkazy ve věci nebyly zjištěny.

Znalecký posudek tak v trestním řízení plnil především informativní funkci, tedy pomohl vyšetřovateli pochopit osobnost poškozeného, ale nemohl sám o sobě založit trestní odpovědnost. V odůvodnění usnesení o odložení věci bylo výslovně uvedeno, že „konstatovaná snížená intelektuální úroveň a porucha pozornosti samy o sobě neznamenají rozumovou slabost ve smyslu trestního práva“.

6.3 Srovnání důkazní role znaleckého posudku v obou řízeních

Následující tabulka názorně ukazuje, že rozdílné výsledky civilního a trestního řízení nejsou důsledkem rozporného hodnocení skutkového stavu, ale odrazem odlišných funkcí obou právních odvětví a rozdílných nároků na dokazování.

ASPEKT	CIVILNÍ ŘÍZENÍ	TRESTNÍ ŘÍZENÍ
ÚČEL ŘÍZENÍ	Ochrana slabší strany, korekce nepřiměřených podmínek.	Ochrana společnosti, trestní odpovědnost pachatele.
HODNOCENÍ ZNALECKÉHO POSUDKU	Slouží jako klíčový důkaz o omezené schopnosti racionálního jednání.	Pouze podpůrný důkaz – popisuje stav, nikoli subjektivní stránku.
DŮKAZNÍ STANDARD	Převaha pravděpodobnosti.	Bez důvodných pochybností.
DŮSLEDKY ZJIŠTĚNÍ	Neplatnost části smlouvy, povinnost vrácení plnění.	Odložení věci – chybí úmysl a hrubý nepoměr plnění.
PRÁVNÍ VÝZNAM DUŠEVNÍ PORUCHY	Stačí pravděpodobné zjištění snížené rozumové úrovně.	Musí jít o závažné postižení vylučující rozpoznání následků.
POSTAVENÍ ZNALCE	Znalec jako hlavní důkazní prostředek.	Znalec jako podpůrný důkaz, doplňuje jiné skutečnosti.

Tabulka 1: Srovnání role znaleckého posudku v civilním a trestním řízení

Zdroj: Vlastní zpracování

6.4 Zhodnocení důkazní síly znaleckého posudku

Znalec v daném případě poskytl věcný a odborný popis duševního stavu poškozeného, který zjevně ovlivňoval jeho schopnost hospodařit s finančními prostředky. Nicméně mezi tímto zjištěním a možným úmyslným zneužitím ze strany pachatele existuje důkazní mezera, kterou nelze překlenout pouhou interpretací.

V praxi tak znalecký posudek často vyvolává očekávání, že jeho závěry samy o sobě „rozhodnou“ věc. Tento případ však ukazuje, že ve skutečnosti je nutné rozlišovat mezi medicínským popisem stavu a právní kvalifikací jednání. Znalec odpovídá na otázku, jaké jsou osobnostní a psychické charakteristiky posuzované osoby a zda tyto skutečnosti mohou být relevantní pro hodnocení jejího jednání; naproti tomu soud či policejní orgán musí hodnotit, zda někdo tento stav vědomě využil.

Proto ani přes přítomnost forenzně významné poruchy osobnosti nebylo možné dospět k závěru o naplnění všech zákonných znaků trestného činu lichvy. Z toho vyplývá, že znalec může významně ovlivnit pohled na osobu poškozeného, avšak nepřebírá odpovědnost za právní závěr o vině pachatele.

7. Kazuistika – zhodnocení případu

Předmětný případ představuje z hlediska právní teorie i aplikační praxe typickou situaci, v níž se prolínají otázky duševního zdraví, finanční gramotnosti a hranice právní odpovědnosti, zejména v její trestněprávní rovině. Významně zde vystupuje role znaleckého posudku, který v obou rovinách, tedy civilní i trestní, plnil rozdílnou funkci a vedl k odlišným výsledkům řízení.

Základním bodem posuzování bylo, zda jednání nebankovního poskytovatele podnikatelských úvěrů mohlo naplnit skutkovou podstatu trestného činu lichvy podle § 218 odst. 1 trestního zákoníku. Z hlediska objektivní stránky se jednalo o poskytování podnikatelských úvěrů s úrokovými sazbami v rozmezí přibližně 22 až 35 % p.a. a vysokými fixními poplatky. Z hlediska trestněprávního posouzení však bylo nutné zkoumat, zda jednání poskytovatele vykazovalo znaky vědomého využití duševní poruchy nebo rozumové slabosti druhé osoby.

Z provedeného vyplynulo, že poškozený trpěl lehkou intelektovou dysfunkcí a poruchou pozornosti typu ADHD, které se projevovaly především impulzivním jednáním a neschopností dlouhodobě plánovat své finanční závazky. Znalec výslovně uvedl, že poškozený nebyl schopen domýšlet ekonomické důsledky svých činů, přesto však rozuměl tomu, že úvěr musí být splácen a že podpis smlouvy zakládá závazek.

Je nutné zdůraznit, že znalecký posudek, který byl v dané věci předložen, byl původně zpracován pro účely civilního řízení a jeho zadání směřovalo k posouzení duševního stavu poškozeného z hlediska jeho svéprávnosti a platnosti právních úkonů. Tento posudek nebyl zadán orgány činnými v trestním řízení a nebyl koncipován tak, aby odpovídal na otázku, zda z jednání poškozeného bylo možné dovést alespoň srozumění pachatele s jeho rozumovou slabostí. Z tohoto důvodu nebylo možné jeho závěry mechanicky přenášet do roviny trestní odpovědnosti.

Rozdíl mezi omezenou schopností správného úsudku a neschopností rozpoznat význam svého jednání byl pro rozhodnutí klíčový. Zatímco v civilním řízení stačilo, že soud zohlednil sníženou rozumovou úroveň poškozeného a posoudil smluvní ujednání jako nevyvážená ve vztahu k jeho postavení, v trestním řízení nebylo možné jednoznačně prokázat, že poskytovatel úvěrů jednal v úmyslu tuto situaci zneužít.

7.1 Důkazní zjištění ve vztahu k oběma stranám

Z výpovědi poškozeného vyplývá, že byl obeznámen s podmínkami úvěru, byť jim plně nerozuměl po stránce finanční. Všechny smlouvy podepisoval osobně a v přítomnosti notáře, přičemž sám uvedl, že „smlouvu si mohl přečíst“. Nikdy neuvedl, že by byl k podpisu donucen, ani že by byl v době uzavření smluv v rozrušení nebo tísní.

Naopak výpověď prověřované osoby působila vnitřně konzistentně. Popsala proces uzavírání smluv, doložila písemná prohlášení poškozeného o účelu úvěru a o jeho bezdlužnosti a vysvětlila strukturu poplatků. Uvedla, že poškozeného vnímala jako běžného klienta, tedy že komunikoval srozumitelně, působil orientovaně a nikdy nevyvolal dojem, že by jeho chování navenek vybočovalo z rámce běžné klientské komunikace.

Z pohledu znaleckého posudku je tato skutečnost podstatná. Znalec totiž zkoumá duševní stav osoby samotné, nikoli percepce druhé strany. K tomu, aby bylo možné dovést trestněprávně relevantní závěr o jednání pachatele, by musely existovat důkazy o tom, že si pachatel byl psychického deficitu poškozeného vědom, případně že byl s tímto stavem alespoň srozuměn (např. z předchozí komunikace, lékařských zpráv, chování klienta apod.). Takové důkazy však nebyly zjištěny.

V důsledku toho nebylo možné dospět k závěru o naplnění všech znaků skutkové podstaty. Policejní orgán proto vyhodnotil jednání jako ekonomicky problematické, avšak trestně nepostižitelné. Tento závěr odpovídá judikatuře NS, podle níž „hrubý nepoměr plnění musí být posuzován komplexně a s přihlédnutím k vůli obou stran, nikoli izolovaně pouze podle výše úroků“.⁵⁵

7.2 Shrnutí hlavních důvodů odlišných výsledků

Z této tabulky je patrné, že oba soudní systémy vycházejí z odlišných hodnotových principů. Zatímco civilní řízení má za cíl napravit nerovnováhu mezi stranami a zajistit spravedlivé vypořádání soukromoprávních vztahů, trestní řízení se soustředí především na prokázání zavinění a společenské škodlivosti jednání. Rozdílné výsledky obou řízení proto nejsou projevem rozporného hodnocení skutkového stavu, ale důsledkem rozdílných cílů a důkazních standardů, které na jednotlivé typy řízení klade právní řád.

---

⁵⁵ *Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. 7 Tdo 1176/2021.*

ASPEKT	CIVILNÍ ŘÍZENÍ	TRESTNÍ ŘÍZENÍ
PRÁVNÍ ZÁKLAD	§ 1796 občanského zákoníku.	§ 218 trestního zákoníku.
DŮKAZNÍ STANDARD	Převaha pravděpodobnosti.	Bez důvodných pochybností.
HODNOCENÍ ZNALCE	Důkaz o snížené finanční gramotnosti a impulzivitě.	Popis duševního stavu poškozeného; otázka úmyslu pachatele je předmětem samostatného dokazování.
HODNOCENÍ ÚROKŮ A POPLATKŮ	Nepřiměřené a neetické podmínky.	Samy o sobě nepostačují k závěru o hrubém nepoměru plnění.
ROZHODUJÍCÍ KRITÉRIUM	Nerovnost postavení stran, ochrana slabšího účastníka.	Neprokázaný úmysl, včetně srozumění s rozumovou slabostí poškozeného.
VÝSLEDEK	Částečná neplatnost smlouvy, vrácení části plnění.	Odložení věci podle § 159a odst. 1 trestního řádu.

Tabulka 2: Srovnání důkazních standardů a právních důsledků v civilním a trestním řízení

Zdroj: Vlastní zpracování

7.3 Právní a forenzní závěry z případu

Z pohledu znalecké činnosti je tento případ mimořádně cenný. Ukazuje, že forenzní psychiatr musí nejen popsat diagnózu, ale i formulovat odpovědi na právně relevantní otázky, zejména jaké osobnostní a kognitivní charakteristiky posuzovaná osoba vykazuje a zda tyto skutečnosti mohou mít význam pro posouzení jejího jednání v konkrétním právním kontextu.

V daném případě znalecký posudek tyto otázky částečně zodpověděl, avšak neobsahoval jednoznačné vymezení míry kognitivního deficitu ve vztahu k právně relevantnímu chování poškozeného navenek. Proto nemohl sloužit jako klíčový důkaz v trestní rovině.

Z pohledu trestního práva je rozhodující nikoli samotná existence duševního deficitu poškozeného, ale otázka, zda pachatel mohl z jeho chování dovodit, že se jedná o osobu rozumově slabou, a zda byl s tímto stavem alespoň srozuměn. K takovému závěru však znalecký posudek zpracovaný pro civilní řízení nemůže sloužit, neboť hodnotí výhradně duševní stav poškozeného ex post, nikoli to, jak se tento stav mohl jevit druhé

straně v době uzavírání smluv. Posudek proto nebyl způsobilý prokazovat subjektivní stránku trestného činu a nemohl nahradit dokazování směřující k posouzení úmyslu pachatele.

Trestný čin lichvy se v praxi objevuje poměrně zřídka právě proto, že subjektivní stránku – tedy vědomé zneužití slabosti – je extrémně obtížné prokázat. Často se jedná o jednání, které může být z hlediska soukromého práva nebo etických hledisek problematické, avšak nikoliv nezbytně trestné. V případech, kde chybí přímé důkazy o nátlaku, manipulaci či klamavém jednání, zůstává řešení věci v rovině občanskoprávního sporu.

7.4 Vymezení kazuistiky v kontextu trestní politiky

Z hlediska širšího kontextu trestní politiky lze tento případ označit jako mezní, neboť se pohybuje na hranici mezi civilněprávní a trestněprávní odpovědností. Jeho výsledkem není bagatelizace protiprávního jednání, nýbrž důsledná aplikace zásady *in dubio pro reo* – tedy v pochybnostech ve prospěch pachatele.

Tato kazuistika proto neslouží k demonstraci rozporu mezi civilním a trestním právem, ale k ilustraci jejich odlišných funkcí a limitů. Odlišné výsledky obou řízení nejsou důsledkem nesprávného hodnocení skutkového stavu, nýbrž odrazem rozdílných důkazních standardů a odlišně vymezených právních otázek, na něž jednotlivá řízení odpovídají.

Odložení věci nelze chápat jako popření existence problému, ale jako potvrzení limitů trestní odpovědnosti. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny chránit společnost před skutečnou trestnou činností, nikoli nahrazovat nástroje civilního soudnictví. V situacích, kde chybí prokázaný úmysl nebo přímá souvislost mezi duševní poruchou poškozeného a jednáním pachatele, je odložení věci legitimním a zákonným postupem.

Závěrem lze konstatovat, že tato kazuistika potvrzuje význam znalce v soudní praxi, ale zároveň ukazuje, že žádný znalecký posudek nemůže sám o sobě nahradit komplexní dokazování. Jeho role je nezastupitelná při objasnění psychického stavu, nikoli však při posuzování viny.

8. Diskuze – formulace doporučení pro praxi

Tato kapitola shrnuje hlavní zjištění vyplývající z teoretické části a analýzy předložené kazuistiky. Diskuze se zaměřuje na klíčové otázky týkající se úlohy znaleckých posudků při posuzování duševních poruch v civilním a trestním řízení, zejména v kontextu trestného činu lichvy podle § 218 odst. 1 trestního zákoníku. Dále rozpracovává rozdíly mezi jednotlivými procesními režimy, identifikuje limity znalecké činnosti a předkládá metodická doporučení pro praxi orgánů činných v trestním řízení i soudů.

8.1 Úloha znaleckého posudku v posuzované kauze

Ve zkoumaném případě představoval znalecký posudek z oboru psychiatrie zásadní důkaz zejména v civilním řízení, kde byl využit k posouzení způsobilosti poškozeného k právnímu jednání a k hodnocení jeho schopnosti porozumět následkům uzavřených smluv o podnikatelském úvěru. Civilní soud prvního stupně přikládal závěrům znalce podstatnou váhu a hodnotil je v kontextu neplatnosti právního jednání pro jeho rozpor s dobrými mravy a lichevní povahou smluvních ujednání.

Závěry znaleckého posudku, zejména popis zásadních deficitů v oblasti finančního rozhodování, impulsivitu, nízkou míru seberegulace a sníženou schopnost porozumět ekonomickým souvislostem, byly civilním soudem shledány jako významné pro závěr o tom, že poškozený nebyl schopen adekvátně vyhodnotit rizika a důsledky dotčených úvěrových smluv.

V trestním řízení však byla funkce znaleckého posudku odlišná. Ačkoli znalec popsal osobnostní a kognitivní omezení poškozeného, tato se nejevila být v intenzitě, kterou trestní právo vyžaduje pro závěr o existenci rozumové slabosti ve smyslu § 218 odst. 1 trestního zákoníku. Ze znaleckého posudku nevyplývá, že by poškozený nebyl schopen rozpoznat význam svého jednání či že by jeho orientace byla zásadním způsobem narušena. Tato skutečnost podstatně omezila možnosti využití znaleckého posudku v trestním řízení, neboť ten nemohl sloužit jako podklad pro posouzení subjektivní stránky trestného činu.

8.2 Odlišnosti civilního a trestního řízení v posuzované kauze

Civilní soud aplikuje důkazní standard převahy pravděpodobnosti a klade důraz na ochranu slabší smluvní strany. Je oprávněn hodnotit širší skutkový kontext – sociální situaci, ekonomickou asymetrii stran i specifická osobnostní omezení poškozeného.

Znalecký posudek je v civilním řízení často klíčovým podkladem pro posouzení platnosti právních jednání, a to ve smyslu § 580 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů a může přitom představovat i rozhodující důkaz pro závěr o lichevním ujednání.

Trestní právo naopak vyžaduje, aby vina pachatele byla prokázána bez důvodných pochybností. Nestací existence určitého oslabení poškozeného, ale je nutné prokázat:

1. že pachatel o tomto oslabení věděl,
2. že jej vědomě zneužil, případně že byl s tímto oslabením alespoň srozuměn,
3. a že tento postup vedl k hrubému nepoměru vzájemného plnění.

Znalecký posudek sice může poukazovat na deficity poškozeného, avšak bez důkazů o vědomosti či úmyslu pachatele není způsobilý naplnit znaky skutkové podstaty. Výsledkem je výrazně odlišná důkazní síla znaleckého posudku v obou typech řízení.

8.3 Limity znaleckého posudku v trestním řízení

Z kazuistiky lze formulovat několik obecnějších závěrů o limitech znaleckého posudku při posuzování trestného činu lichvy:

8.3.1 Omezený vliv na prokazování subjektivní stránky trestného činu

Subjektivní stránka trestného činu představuje nejobtížněji dokazovanou část lichvy. Znalecký posudek vypovídá o poškozeném, nikoli o pachatelově vědomosti. Nelze z něj bez dalšího dovodit, že poskytovatel úvěru znal specifika kognitivního deficitu poškozeného, pokud taková vědomost neplyne z jiných důkazních prostředků.

8.3.2 Diagnostické závěry nelze vždy ztotožňovat s rozumovou slabostí

Mírné či středně závažné poruchy, jako ADHD či porucha osobnosti, nejsou samy o sobě rozumovou slabostí ve smyslu trestního práva. Trestný čin lichvy vyžaduje takovou intenzitu rozumového oslabení, která je způsobilá naplnit zákonný znak rozumové slabosti ve smyslu trestního práva.

8.3.3 Potenciální střet zájmů při vypracování znaleckého posudku

V posuzované věci byl iniciátorem znaleckého posudku blízký poškozeného, který měl přímý ekonomický zájem na výsledku civilního řízení, což je okolnost, kterou

je nutné při hodnocení znaleckého posudku reflektovat. Orgány činné v trestním řízení proto oprávněně hodnotily znalecký posudek s vyšší mírou opatrnosti.

8.4 Obtížnost prokazování trestného činu lichvy

Trestný čin lichvy podle § 218 trestního zákoníku patří mezi obtížně prokazatelné delikty v oblasti majetkové kriminality. Skutečný problém spočívá v kombinaci tří faktorů:

1. formální bezvadnost úvěrové dokumentace,
2. iniciativa poškozeného při sjednávání dalších úvěrů,
3. absenci přímých důkazů o vědomém zneužití jeho slabosti.

Judikatura NS klade na odůvodnění existence hrubého nepoměru vysoké nároky, přičemž vyžaduje posouzení celku všech ujednaných plnění. V podnikatelském úvěrování jsou přitom nadstandardní úroky, poplatky či zástavní práva běžná, což komplikuje vymezení hranice mezi rizikovým, avšak legitimním podnikáním, a jednáním trestním.

V posuzované věci bylo rozhodnuto v duchu zásady *in dubio pro reo*, jelikož objektivní stránka skutku nebyla v potřebném rozsahu prokázána a subjektivní stránku se nepodařilo spolehlivě doložit.

8.5 Syntéza zjištění z kazuistiky

- Znalec může významně ovlivnit rozhodování v civilním řízení, avšak jeho dopad v trestním řízení je omezen povahou a nároky trestního dokazování.
- Psychiatrická diagnóza musí být interpretována v souladu s právními kritérii, nikoli izolovaně v rovině medicínské.
- Trestní postih lichvy je limitován v případech, kdy úvěrové smlouvy vykazují formální soulad se zákonem a kdy chybí důkaz o úmyslu pachatele.
- Asymetrie smluvních stran, opakované refinancování a poplatková politika mohou být problematické z hlediska civilního práva, avšak ne vždy dosahují trestněprávní relevance.

8.6 Doporučení pro praxi

Na základě provedené kazuistiky, teoretického rozboru a komparace civilního a trestního řízení lze formulovat několik doporučení, která se vztahují k práci se znaleckými posudky i k procesním postupům orgánů činných v trestním řízení a nebankovního sektoru. Tato doporučení reflektují jak identifikované nedostatky v posuzované věci, tak obecnější poznatky vyplývající ze soudní praxe.

8.6.1 Metodická kultivace práce se znaleckými posudky v trestním řízení

V trestním řízení se ukazuje potřeba jednotnější metodiky, jakým způsobem orgány činné v trestním řízení hodnotí závěry psychiatrických znaleckých posudků při posuzování rozumové slabosti ve smyslu § 218 trestního zákoníku.

V současné praxi panuje značná nejednotnost v tom, jak interpretovat:

- diagnózu ADHD,
- smíšené poruchy osobnosti,
- kognitivní oslabení,
- deficity finanční gramotnosti.

Právní pojetí rozumové slabosti se přitom ne vždy překrývá s medicínskou terminologií, což může vést k interpretačním nejasnostem. Za vhodné lze považovat zvážení zpracování metodického materiálu, který by napomohl sjednocení výkladu pojmu rozumové slabosti a usnadnil interpretaci znaleckých závěrů v trestním řízení.

8.6.2 Posílení posuzování úvěruschopnosti v nebankovním sektoru

Předmětná kazuistika ukazuje, že formální prohlášení o příjmech či bezdlužnosti mohou být v některých případech zneužitelné. V nebankovním sektoru se lze setkat se situacemi, kdy poskytovatelé úvěrů ponechávají posouzení úvěruschopnosti převážně na klientovi, neověřují údaje z externích zdrojů (např. SOLUS, exekuční rejstřík, insolvenční rejstřík) nebo pracují s omezeným okruhem podkladů.

Z hlediska systémové prevence lze v odborné rovině diskutovat o možnostech posílení základní verifikace příjmů nebo ekonomické stability žadatele, zejména u

podnikatelských úvěrů vyšších hodnot. Taková opatření by mohla přispět ke snížení rizika uzavírání ekonomicky nevýhodných smluv u zranitelnějších skupin klientů.

8.6.3 Opatrnost při hodnocení znaleckých posudků

V analyzovaném typu případu sehrála významnou roli skutečnost, že znalecký posudek byl iniciován osobou s přímým majetkovým zájmem na výsledku civilního řízení. Taková situace přitom není v soudní praxi zcela výjimečná. Omezení střetu zájmů je klíčové pro zachování objektivity znaleckého dokazování.

V aplikační praxi je proto namísto zvýšená obezřetnost při hodnocení znaleckých posudků, zejména v případech, kdy vznikají pochybnosti o okolnostech jejich zadání.

V takových situacích je vhodné:

- důkladně zkoumat motivaci zadavatele znaleckého posudku,
- ověřovat, zda nedošlo k ovlivnění znaleckého zadání,
- případně zvážit vyžádání revizního znaleckého posudku, zejména pokud původní znalecký posudek obsahuje závěry s potenciálně zásadním dopadem na trestní řízení.

8.6.4 Posílení mezioborové odborné spolupráce

Zkušenosti z praxe ukazují, že kauzy na pomezí hospodářské kriminality a psychiatrie často vyžadují součinnost více odborných profesí. Přínosné se jeví zejména konzultace mezi psychiatry a odborníky na finanční problematiku, dále cílená školení policistů v oblasti základní orientace v duševních poruchách a školení znalců zaměřená na úvěrové praktiky a typické lichevní mechanismy. Posílení mezioborové spolupráce může přispět ke zkvalitnění dokazování v obdobných případech.

8.6.5 Systematická osvěta a prevence vůči zranitelným skupinám

Analýza obdobných případů ukazuje, že osoby trpící impulzivitou, poruchami pozornosti nebo sníženou finanční gramotností jsou ve zvýšené míře vystaveny riziku uzavírání ekonomicky nevýhodných smluv. Z hlediska prevence se proto jeví jako přínosné posilovat osvětové aktivity v oblasti finanční gramotnosti, rozvíjet programy sociální prevence na úrovni obcí a úřadů práce, zvyšovat informovanost veřejnosti o rizicích spojených s podnikatelskými úvěry, zástavami, poplatky a refinancováním a

rovněž podporovat dostupnost nezávislého finančního poradenství. Účinná prevence může přispět ke snížení počtu sporů jak v civilní, tak v trestní rovině.

8.6.6 Potřeba zpřesnění legislativního rámce lichvy

Současná právní úprava trestného činu lichvy klade velmi vysoké nároky na prokazování subjektivní stránky, což v aplikační praxi často vede k odklonům a odložení věci. Diskuse o možném zpřesnění právní úpravy by mohla přispět k větší právní jistotě a jednotnějšímu postupu soudů.

V odborné rovině lze uvažovat zejména o:

- zpřesnění vymezení hrubého nepoměru,
- stanovení orientačního rámce pro posuzování poplatků a úrokových sazeb,
- precizování kritérií pro posuzování vědomého zneužití slabosti,
- doplnění demonstrativního výčtu okolností, které mohou zvyšovat pravděpodobnost zneužití.

8.6.7 Zohlednění kognitivních deficitů při posuzování svéprávnosti

Znalecké posudky v obdobných případech často identifikují konkrétní deficitní oblasti, jako je impulzivita, dezorganizace či nízká frustrační tolerance, které nejsou nutně spojeny s duševní poruchou vysoké intenzity, avšak mohou mít zásadní dopad na finanční rozhodování jednotlivce.

Odborné i soudní praxi by mohlo být přínosné, pokud by odborná komunita postupně směřovala k vytvoření:

- jednotných doporučení pro posuzování svéprávnosti u osob s ADHD a poruchami pozornosti,
- metodických standardů pro vyhodnocení jejich schopnosti samostatně nakládat s finančními prostředky,
- systematictějších vodítek pro úvahy o případném omezení svéprávnosti.

Závěr

Znalecké posudky představují v soudní praxi významný nástroj, který umožňuje soudům a orgánům činným v trestním řízení překlenout hranici mezi právním posouzením a odborným poznáním. Tato bakalářská práce se zaměřila na specifický průnik znalecké činnosti, duševních poruch a trestného činu lichvy, tedy na situace, v nichž může být zvýšené riziko zranitelnosti jednotlivce v důsledku snížené schopnosti porozumět ekonomickým souvislostem, impulzivity či jiných kognitivních a osobnostních limitů.

V teoretické části byla nejprve vymezena znalecká činnost v širším kontextu soudní praxe. Pozornost byla věnována postavení znalce v civilním i trestním řízení, právnímu rámci znalecké činnosti v České republice a základním požadavkům kladeným na odbornost, nestrannost a etiku znalce. Současně byla shrnuta i vybraná rizika znalecké praxe, jako jsou průtahy, nedostatky v odborné způsobilosti, nejednotnost metodických postupů či pochybení, která mohou ovlivnit přesvědčivost znaleckého posudku i efektivitu dokazování.

Na uvedený rámec navázala kapitola věnovaná znaleckým posudkům v oboru psychiatrie a psychologie. Bylo ukázáno, že právě tyto obory mají v soudní praxi zásadní význam při rozhodování o otázkách souvisejících se svéprávností, způsobilostí k právním jednáním či posuzováním zranitelnosti osob. Práce se zaměřila na účel a strukturu psychiatrických a psychologických posudků a na typické diagnostické postupy. Zvláštní pozornost byla věnována vadám a nedostatkům znaleckých posudků a způsobu jejich hodnocení v trestním řízení, kde se uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů. Bylo zdůrazněno, že orgány činné v trestním řízení a soudy mají povinnost posuzovat znalecký posudek kriticky, a to nejen po formální stránce, ale také po stránce věcné a metodické, a v případě pochybností využít procesních postupů k jejich odstranění (např. výslech znalce, doplnění znaleckého posudku či revizní znalecký posudek).

Samostatná část práce se věnovala lichvářským praktikám, jejich právnímu vymezení a psychologickým a sociálním souvislostem. Bylo poukázáno na to, že lichvu nelze chápat pouze jako ekonomický či právní problém, ale též jako jev spojený s nerovností stran a zneužitím zranitelnosti. Z trestněprávního hlediska bylo akcentováno, že trestný čin lichvy klade vysoké nároky zejména na prokázání subjektivní stránky – tedy na otázku vědomosti či srozumění pachatele se stavem poškozeného a na prokázání vědomého zneužití takového stavu ve spojení s hrubým nepoměrem plnění.

Praktická část práce byla založena na analýze konkrétní kazuistiky, v níž se prolínala civilní a trestní rovina a v obou řízeních byl využit totožný psychiatrický znalecký posudek. Příklad ukázal, že stejné odborné závěry mohou mít v rozdílných procesních režimech odlišnou důkazní váhu. Zatímco v civilním řízení, které vychází z nižšího důkazního standardu a klade důraz na ochranu slabší strany, mohl znalecký posudek tvořit významnou oporu pro posouzení neplatnosti některých smluvních ujednání, v trestním řízení nepostačoval k prokázání subjektivní stránky trestného činu lichvy. Výsledkem bylo odložení věci podle § 159a odst. 1 trestního řádu. Kazuistika tak potvrdila, že znalec může popsat duševní stav, kognitivní oslabení či impulzivitu poškozeného, avšak sám o sobě nemůže nahradit důkazy potřebné k závěru o vědomém zneužití slabosti ze strany pachatele.

Analýza případu současně poukázala na několik praktických problémů. Patří mezi ně zejména interpretační nejednotnost pojmu „rozumová slabost“ v trestním právu a jeho vztah k medicínským kategoriím (např. ADHD, poruchy osobnosti či lehké intelektové oslabení), dále i otázka přenositelnosti znaleckých posudků vypracovaných pro účely civilního řízení do trestního řízení. V tomto kontextu byla zdůrazněna potřeba zvýšené obezřetnosti zejména tam, kde vznikají pochybnosti o okolnostech zadání posudku nebo o možném střetu zájmů.

Na základě teoretických závěrů a kazuistiky byla v diskusní části formulována doporučení pro praxi. Byla akcentována potřeba metodicky transparentnější a jednotnější práce se znaleckými posudky v trestním řízení, zejména při interpretaci závěrů týkajících se finančního rozhodování a rozumové slabosti. Dále byla otevřena odborná rovina úvah o posilování standardů posuzování úvěruschopnosti v nebankovním sektoru, jakož i význam mezioborové spolupráce mezi psychiatry, psychology, finančními odborníky a orgány činnými v trestním řízení. Práce rovněž naznačila, že odborná diskuse může směřovat i k úvahám o zpřesnění některých interpretačních vodítek při posuzování lichvy, a to však spíše jako podnět k metodickému a odbornému sjednocování než jako formulace konkrétních normativních návrhů.

Lze uzavřít, že cíle stanovené v úvodu práce byly naplněny. Práce ukázala, že znalecké posudky z oboru psychiatrie a psychologie mají v soudní praxi významné místo, avšak jejich důkazní účinek je nutné vždy posuzovat v konkrétním právním a procesním kontextu. Zkoumaný případ současně ilustroval limity trestněprávního postihu lichvy v situacích, kdy se nepodaří prokázat vědomost či úmysl pachatele ve vztahu ke stavu

poškozeného, a potvrdil, že část problematických úvěrových praktik zůstává primárně v rovině civilněprávních sporů. Zároveň však zdůraznil, že kvalitní, metodicky srozumitelné a eticky nezatížené znalecké posudky mohou významně přispět k ochraně osob, které jsou v důsledku svého psychického či kognitivního omezení náchylnější k manipulaci a ekonomickému zneužití.

Závěry této práce mohou být využitelné jak pro další odbornou diskusi o roli znalců v české justici, tak i pro aplikační praxi orgánů činných v trestním řízení, soudů a znalců. Ukazují, že bez důsledného propojování právní a odborné roviny, respektu k limitům znaleckého dokazování a zvýšené citlivosti k riziku střetu zájmů nelze od znaleckých posudků očekávat, že samy o sobě „rozhodnou“ věc; jejich úloha spočívá především v kvalifikovaném odborném podkladu pro následné právní hodnocení.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BORČEVSKÝ, Pavel. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2025. 251 s. ISBN 978-80-7380-970-6.
2. BRADÁČ, Albert, KLEDUS, Miroslav, KREJČÍŘ, Pavel a kol. *Soudní znaleství*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010. 242 s. ISBN 978-80-7204-704-8.
3. ČMELÍK, Jan a BERVIDOVÁ, Michaela. *Teoretické základy místa činu, znalecké činnosti a aplikační praxe*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2021. 234 s. ISBN 978-80-7408-222-1.
4. DÖRFL, Luboš. *Znalec a znalecký posudek v civilním řízení*. V Praze: C. H. Beck, 2020. 213 s. ISBN 978-80-7400-790-3.
5. HÁLEK, Vítězslav. *Spolupráce policejních orgánů se znalci a znaleckými ústavy*. Bratislava: DonauMedia, 2012. 32 s. ISBN 978-80-89364-26-8.
6. HIRT, Miroslav a kol. *Soudní znaleství v oboru zdravotnictví*. 1. vyd. Praha: Grada, 2016. 47 s. ISBN 978-80-247-3890-1.
7. CHMELÍK, Jan a BRUNA, Eduard. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. 204 s. ISBN 978-80-7408-109-5.
8. KOLEKTIV AUTORŮ. *Sociálněpatologické jevy: gambling, drogové závislosti, lichva*. 2. vyd. Brno: Drom, 2004. 39 s. ISBN 80-903472-4-X.
9. KOTLÁN, Pavel. *Ekonomická kriminalita očima policejního orgánu*. Praha: Leges, 2021. 143 s. ISBN 978-80-7502-488-6.
10. KOUDELKA, Ladislav. *Lichva: trestný čin a společenský jev*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 257 s. ISBN 978-80-7478-435-4.
11. KRBCOVÁ, Tereza. *Znalec v trestním řízení se zaměřením na oblast zdravotnictví*. Praha: Maxdorf, [2024]. 378 s. ISBN 978-80-7345-790-7.
12. MACH, Jan. *Lékař a právo: praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010. 320 s. ISBN 978-80-247-3683-9.
13. PARIS, Joel. *The Intelligent Clinician's Guide to the DSM-5*. Oxford: Oxford University Press, 2015. 304 s. ISBN 978-0-19-939509-8.

14. PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2012. 232 s. ISBN 978-80-247-4332-5.
15. VANTUCH, Pavel. *Hospodářská trestná činnost*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010. 287 s. ISBN 978-80-87001-19-6.
16. VÁCHA, Vladimír, KRATĚNA, Jindřich, ZACHAROV, Sergej. *Znalecká činnost v prostředí EU a dalších vybraných státech včetně Ruska*. Praha: České vysoké učení technické, 2013. 308 s. ISBN 978-80-01-05326-3.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 285 ze dne 3. července 2025, kterým se mění zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-285>>
2. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
3. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>>
4. ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>>
5. ČESKO. NEJVYŠŠÍ SOUD. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2021, sp. zn. 7 Tdo 1176/2021. 2021. Dostupné z WWW: <<https://www.nsoud.cz/>>

Přílohy

Příloha č. 1 – Výňatek ze znaleckého posudku z oboru psychiatrie

Níže uvedené pasáže představují relevantní části znaleckého posudku vypracovaného pro civilní řízení o omezení svéprávnosti. Text je přepsán z důvodu anonymizace osobních údajů. Výběr pasáží odpovídá částem, které byly v této práci analyzovány.

Znalecký posudek vypracovaný počátkem měsíce května roku 2025 znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, na základě zadání Obvodního soudu pro Prahu 9.

I. Účel znaleckého posudku (výňatek)

Úkolem znalce bylo posoudit, zda posuzovaný trpí duševní poruchou, zda tato porucha ovlivňuje jeho schopnost právně jednat, zejména v oblasti nakládání s finančními prostředky, a zda mu v důsledku této poruchy hrozí závažná újma.

II. Diagnostický závěr (výňatek)

„Diagnosticky uzavírám, že se jedná o jedince s ADHD diagnostikovatelnou jako lehká mozková dysfunkce v dětství, přičemž typické znaky ADHD perzistují do dospělosti (prokrastinace, tendence ke zkratkovitým řešením). Přítomen je nerovnoměrně rozložený intelekt, kdy v oblasti finančních problémů se chová jako lehce mentálně retardovaný, nepoučitelný jedinec.“

„Z hlediska diagnostiky lze stav paralelně uzavřít jako smíšenou poruchu osobnosti s možným organickým vlivem. Porucha je trvalého charakteru.“

III. Posouzení schopnosti nakládání s financemi (výňatek)

„Osobnost je výrazně nezralá, narušena je emoční regulace a schopnost oddálit uspokojení vlastních potřeb. Pacient není schopen domyslet důsledky svých rozhodnutí, zejména v oblasti finančních transakcí.“

„Není schopen odhadnout své reálné možnosti, není schopen vyhodnotit důsledky svých rozhodnutí, podléhá minimálnímu nátlaku a není schopen bránit svá práva a prosadit své zájmy.“

„Schopnost poučit se ze situace je masivně snížena. Pacient je schopen dělat tutéž chybu opakovaně.“

IV. Odpověď na odborné otázky soudu (výňatek)

Posuzovaný trpí duševní poruchou trvalého charakteru. V běžných záležitostech každodenního života je schopen fungovat, avšak v oblasti finančních jednání mu hrozí závažná újma.

Může disponovat pouze omezenou částkou finančních prostředků (maximálně do výše stanovené soudem), přičemž v oblasti finančních závazků je jeho schopnost samostatného právního jednání zásadně omezena.

Nelze automaticky konstatovat úplné vymizení rozpoznávacích a ovládacích schopností, ty je nutné posuzovat vždy v konkrétním kontextu jednání.

V. Závěrečná doložka (zkráceno)

Znalecký posudek byl vypracován znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, v souladu se zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.